

Monitor Onderwijsagenda Sport,
Bewegen en een Gezonde Leefstijl
2015

Monitor Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl 2015

Voortgangsrapportage 2015

In opdracht van de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl

Niels Reijgersberg
Aniek Verhoofstad
Jo Lucassen

© *Mulier Instituut*
Utrecht, december 2015

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
+31 (0)30 721 02 20 | www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl | [@mulierinstituut](https://twitter.com/mulierinstituut)*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1	Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl	7
1.2	Opzet en doel van deze monitor	8
1.3	Terugblik op 2013 en 2014	8
1.4	Leeswijzer	10
2.	Activiteiten vanuit de Onderwijsagenda SBGL	11
2.1	Projectorganisatie Onderwijsagenda SBGL	11
2.2	Landelijke samenwerking en afstemming	12
2.3	Lokale samenwerking en afstemming	15
2.4	Vergroten draagvlak Gezonde School in het onderwijs	16
3.	Ontwikkeling Gezonde School-beleid op scholen	19
3.1	Ondersteuning bij ontwikkeling Gezonde School-beleid	19
3.2	Stand van zaken vignetten Gezonde School	23
4.	Schoolomgeving	29
4.1	Gezonde Schoolpleinen	29
4.2	Rookvrije Schoolterreinen	30
5.	Proces op schoolniveau	33
5.1	Wensen en prioriteiten van scholen	33
5.2	Ervaringen van Gezonde School-adviseurs	35
6.	Samenvatting en conclusies	39
6.1	Belangrijkste bevindingen	39
6.2	Conclusies: voortgang in het licht van sectoroverstijgende doelstellingen	41
	Literatuur	43
	Bijlage I Stuurgroep Gezonde School	45
	Bijlage II Statement Gezonde School #2032	47

1. Inleiding

1.1 Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl

De Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl (SBGL) is een project dat is uitgevoerd in samenwerking tussen de drie onderwijsraden (PO-Raad, VO-raad en MBO Raad). De onderwijsraden stimuleren schoolbesturen en directies om werk te maken van een gezonde leeromgeving voor leerlingen en studenten. De Onderwijsagenda SBGL is opgesteld op verzoek van de ministeries van VWS en OCW en draagt bij aan het stimuleren van Gezonde School¹. Het programma heeft een looptijd van 2012 tot en met 2016.

De Onderwijsagenda SBGL streeft naar een bundeling van partijen met initiatieven op het gebied van bewegen en een gezonde leefstijl voor kinderen en jongeren. Belangrijke organisaties waarmee sinds de start wordt samengewerkt in het stimuleren van een gezonde leeromgeving zijn het Centrum Gezond Leven (CGL) van het RIVM en de GGD GHOR Nederland. Gedurende de looptijd zijn twee nieuwe projecten aan de Onderwijsagenda SBGL verbonden, namelijk het project Gezonde Schoolpleinen (in samenwerking met IVN, Jantje Beton en het RIVM/CGL) en het project Rookvrije Schoolpleinen (in samenwerking met het Longfonds, Trimbos Instituut en het RIVM/CGL). Met aanpalende landelijke organisaties en/of programma's waar gezondheid wordt bevorderd, zoals Jongeren Op Gezond Gewicht, het Nationaal Programma Preventie: Alles is Gezondheid en 'Gezond in..', is onderling goed overleg over samenwerking op dit thema.

Sectoroverstijgende doelstellingen

De hoofddoelstelling van de de Onderwijsagenda SBGL is het bereiken van een substantiële uitbreiding van het aantal (po-, vo-, en mbo-)scholen in Nederland dat een gericht Gezonde School-beleid heeft. De Onderwijsagenda SBGL kende ook specifieke ambities per sector (po, vo en mbo), gericht op verbetering van de kwaliteit van het onderwijsaanbod voor bewegen en sport en op een toename van het aantal leerlingen dat daarvan gebruikmaakt. Deze focus op de inzet voor sport en bewegen per sector is inmiddels losgelaten vanwege de bredere insteek van Gezonde School met meerdere gezondheidsthema's.

De Onderwijsagenda SBGL stimuleert het zichtbaar maken van Gezonde School-beleid via certificering met het vignet Gezonde School. Op verschillende gezondheidsthema's kunnen scholen een certificaat aanvragen. Wanneer deze aanvraag wordt goedgekeurd, ontvangen zij het vignet Gezonde School.² De ambitie van de onderwijsraden is om eind 2016 850 Gezonde School-vignetten te hebben uitgereikt. Daarnaast ziet de Onderwijsagenda SBGL het als zijn taak een samenhangend landelijk beleid te stimuleren voor initiatieven gericht op sport, bewegen en een gezonde leefstijl in het onderwijs. Uiteindelijk moet hiermee gezond gedrag van leerlingen worden bevorderd en hun leerprestaties verbeterd. Bij het project Gezonde Schoolpleinen³, is het streven om in 2016 minimaal 70 Gezonde

¹ Zie voor meer informatie www.gezondeschool.nl

² Meer informatie over de gezondheidsthema's in het primair onderwijs zie: <https://www.gezondeschool.nl/primair-onderwijs/werken-aan-gezondheidsthemas>.

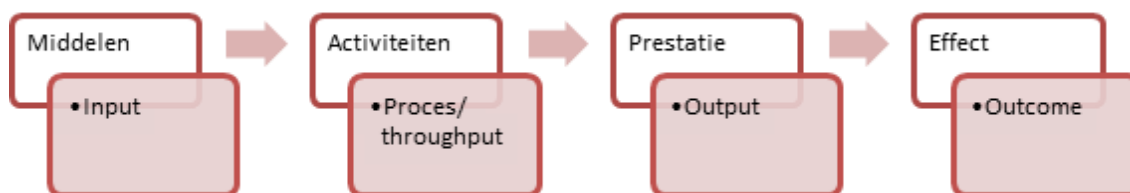
³ Zie <http://www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/gezonde-schoolpleinen/>.

Schoolpleinen met een regionale voorbeeldfunctie te realiseren. Het project Rookvrije Schoolpleinen⁴ streeft naar een toename van het aantal volledig rookvrije schoolterreinen in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

1.2 Opzet en doel van deze monitor

De voortgang van het programma van de Onderwijsagenda SBGL wordt gemonitord door het Mulier Instituut. Het voorliggende rapport is de derde jaarlijkse voortgangsrapportage. De monitoring richt zich op het verzamelen van gegevens over de voortgang van het programma in termen van input, activiteiten/proces, output en outcome, zie figuur 1.1.⁵

Figuur 1.1 Schematische weergave van het onderzoeksmodel

De monitor Onderwijsagenda SBGL geeft op hoofdlijnen zicht op de resultaten van binnen de Onderwijsagenda SBGL verrichte werkzaamheden.⁶ Door intensieve samenwerking met andere programma's en projecten zijn behaalde resultaten zeker niet alleen aan de Onderwijsagenda SBGL toe te schrijven. De resultaten van het programma worden mogelijk versterkt door de samenhang met en inspanningen door andere programma's en organisaties die naar gezond gedrag van leerlingen streven. De Onderwijsagenda SBGL is gericht op beleidsvorming en uitvoering van dat beleid bij de scholen (output) en beoogt daarmee uiteindelijk op leerlingniveau resultaten te bereiken (outcome)⁷. De focus van deze monitoring ligt op voortgangsindicatoren rondom de levering door het programma (activiteiten, proces) en de resultaten bij scholen (output).

1.3 Terugblik op 2013 en 2014

In het eerste jaar (2013) richtte de Onderwijsagenda SBGL zich op het opbouwen van relaties met verwante landelijke programma's en het ontwikkelen van een gebundelde ondersteuningsstructuur voor

⁴ <https://www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/aan-de-slag-met-een-rookvrij-schoolterrein>

⁵ Zie VBTB-model, Ministerie van Financiën (1999). Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording.

⁶ Voor een uitgebreidere toelichting op de gehanteerde onderzoeksmethodiek, zie de voortgangsrapportage van 2013 (Reijgersberg et al. 2013).

⁷ Binnen de mogelijkheden van deze monitor (tijd en middelen) is het goed vaststellen van effecten op leerlingniveau (outcome) niet mogelijk. De resultaten van het beleid hebben tijd nodig om te bekijken en daadwerkelijke effecten zijn naar verwachting niet uitsluitend en volledig toe te schrijven aan de activiteiten van Onderwijsagenda SBGL, mede vanwege de vele 'spelers' en inspanningen op dit beleidsterrein.

de scholen (Reijgerberg, et al, 2013). In de projectorganisatie zijn landelijk experts van partnerorganisaties opgenomen. Daarnaast zijn vier Gezonde School-adviseurs aangesteld, verspreid over vier regio's in Nederland. De Gezonde School-adviseurs hebben vanuit hun achtergrond een regionaal netwerk dat een schakel vormt tussen bestaande regionale samenwerkingsverbanden en het onderwijs.

Door aan te sluiten bij het reeds bestaande ondersteuningsaanbod van de toen lopende #Jeugdimpuls van het RIVM /CGL, is voorkomen dat scholen meerdere ondersteuningsmogelijkheden tegelijkertijd aangeboden zouden krijgen. Vanaf de tweede ondersteuningsronde in 2013 omvatte de ondersteuning drie hoofdvormen: advies op maat door een Gezonde School-adviseur, inzetten van een Gezonde School-activiteit of verstrekking van een geldbedrag voor de inzet van een eigen medewerker voor Gezonde School. De ondersteuning is erop gericht om bij de interesse voor Gezonde School-beleid vanuit de scholen en leerkrachten aan te sluiten en deze interesse te stimuleren.

Gelet op de grote respons wordt deze praktijkgerichte aanpak door scholen positief gewaardeerd. Het aantal aanvragen vanuit scholen oversteeg in 2013 het budget dat vanuit de Onderwijsagenda SBGL en de #Jeugdimpuls gezamenlijk beschikbaar was. In 2013 en 2014 zijn in totaal 2254 ondersteuningsaanvragen aan scholen toegekend. De meerderheid van deze toegekende ondersteuning is in het primair onderwijs terecht gekomen (65%). Van het totaal aantal toegekende ondersteuningsaanvragen is 28 procent naar het voortgezet onderwijs gegaan en zeven procent naar het middelbaar beroepsonderwijs. Met de toekenning van ondersteuning is een eerste stap gezet naar de betrokken scholen. Scholen kunnen op basis van de toegekende ondersteuning vervolgens aan de slag met het vormgeven van een gezonde(re) leeromgeving.

Met ingang van 2014 is de inzet er ook op gericht geweest om op lokaal niveau met flankerende beleidsinitiatieven krachten te bundelen. Er is ingezet op deskundigheidsbevordering van buurtsportcoaches die werkzaam zijn rond scholen en sportorganisaties. Daarnaast is in afstemming met Jongeren op Gezond Gewicht ingezet op het vergroten van draagvlak voor en kennis over Gezonde School bij lokale professionals die uitvoering geven aan een integrale wijkaanpak (JOGG-aanpak), gericht op het tegengaan van overgewicht bij kinderen en jongeren (Reijgersberg en Lucassen, 2014).

1.4 Leeswijzer

De opbouw van deze rapportage volgt in grote lijnen de fasen van het onderzoeksmodel.

In hoofdstuk 2 gaan we in op de activiteiten die vanuit de Onderwijsagenda SBGL hebben plaatsgevonden (proces in figuur 1.1). We beschrijven de initiatieven voor het versterken van landelijke en lokale samenwerking rondom de Gezonde School en gaan in op de communicatie die is gericht om scholen te informeren en te activeren werk te maken van schoolgezondheidsbeleid.

In hoofdstuk 3 beschrijven we de ontwikkeling van Gezonde School-beleid bij scholen zelf. Dat doen we aan de hand van de toegekende ondersteuning aan scholen en de stand van zaken rondom het aantal toegekende Gezonde School-vignetten (output).

De voortgang van de twee programma's waar vanuit de Onderwijsagenda SBGL mee wordt samengewerkt (Gezonde Schoolpleinen en Rookvrije Schoolpleinen) beschrijven we in hoofdstuk 4. Dit gebeurt hoofdzakelijk op basis van aanvullend onderzoek door derden.

In het laatste resultatenhoofdstuk (hoofdstuk 5) gaan we in op het ondersteuningsproces op schoolniveau. Daarin komen de ervaringen van Gezonde School-adviseurs met de implementatie van schoolgezondheidsbeleid aan bod. Daarnaast gebruiken we de belangrijkste informatie uit een peiling onder schoolleiders. Deze is dit jaar in het kader van de monitor Onderwijsagenda SBGL gehouden, met als doel meer zicht te krijgen op de wensen en prioriteiten om werk te maken van gezondheidsbevordering op school.

We sluiten deze rapportage af met een weergave van de belangrijkste resultaten in 2015 en we gaan in de voortgang van de Onderwijsagenda SBGL in relatie tot de voor 2016 gestelde doelen.

2. Activiteiten vanuit de Onderwijsagenda SBGL

Dit hoofdstuk beschrijft activiteiten voor de uitvoering van de Onderwijsagenda SBGL en met name de activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van een samenhangend landelijk beleid voor scholen op het gebied van het stimuleren van een gezonde leeromgeving voor leerlingen en studenten. De informatie in dit hoofdstuk komt voort uit registraties, notulen en informatieverzameling bij het projectteam en uit overige onderzoeken. Met de projectleiders van de Onderwijsagenda SBGL en de regisseur marketing en communicatie zijn aanvullende gesprekken gevoerd.

2.1 Projectorganisatie Onderwijsagenda SBGL

In de projectorganisatie van de Onderwijsagenda SBGL is een projectleider van elke sectorraad in de projectgroep vertegenwoordigd. Zij hebben regelmatig overleg en worden door een secretariael medewerker en een communicatiemedewerker ondersteund. Daarnaast is sinds april 2015 een regisseur marketing en communicatie aangesteld. Tevens is voor de uitvoering van het ondersteuningsaanbod een projectmedewerker van de Onderwijsagenda SBGL aangesteld. Deze medewerker is werkzaam op het kantoor van het RIVM /CGL en is daarmee direct verbonden aan de medewerkers van deze organisatie die voor Gezonde School werkzaam zijn.

De Onderwijsagenda SBGL heeft zeven landelijke experts aan zich verbonden van organisaties waarmee wordt samengewerkt. Daarnaast zijn vier regionaal opererende Gezonde School-adviseurs met een netwerk van lokale organisaties en scholen bij de projectorganisatie betrokken. De volledige projectorganisatie (projectleiders, adviseurs en experts) is in 2015 drie keer bij elkaar gekomen voor een breed voortgangsoverleg. De vier Gezonde School-adviseurs hebben ieder kwartaal overleg met elkaar om hun werkzaamheden te bespreken en hun aanpak op elkaar af te stemmen.

Landelijke experts

De landelijke experts vertegenwoordigen de ambities van de Onderwijsagenda SBGL binnen hun organisatie en zetten hun netwerk in ten behoeve van Gezonde School. Verder verzamelen en verspreiden de experts kennis over hun thema en ondersteunen zij de Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL bij specifieke vragen. De experts zijn de vertegenwoordigers van Gezonde School in de aanpalende netwerken en zijn bij diverse landelijke en lokale bijeenkomsten inzetbaar.

De expert publieke-private samenwerking zet zich in om het bedrijfsleven met onderwijs te verbinden. Zo is er een checklist 'lokale samenwerking met bedrijfsleven' ontworpen en zijn met bedrijven verkennende gesprekken geweest over samenwerking met scholen. De expert bewegingsonderwijs heeft zich ingezet om tijdens diverse bijeenkomsten en workshops naast het ondersteuningsaanbod ook de lerarenbeurs voor de Leergang Bewegingsonderwijs onder de aandacht te brengen. De expert sociale veiligheid tracht te zorgen dat in 2016 door verschillende landelijke instanties die verbonden zijn aan Gezonde school een eenduidig begrippenkader op het gebied van sociale veiligheid en sociaal emotioneel welbevinden wordt gehanteerd.⁸

⁸ Informatie afkomstig uit zeven verantwoordingsverslagen van landelijke experts over de periode oktober 2014 t/m oktober 2015.

Tabel 2.1 Overzicht landelijke experts en bijbehorende organisaties

Expertthema	Organisaties
Publiek Private Samenwerking	Schuttelaar en Partners
Sport	NOC*NSF
Buurtsportcoach	VBS
Bewegingsonderwijs	KVLO
Gezonde school en ouderbetrokkenheid	CBO
Welbevinden	Centrum voor School en Veiligheid

In 2015 is het CBO opgeheven. De betreffende medewerkers ronden een deel van hun werkzaamheden voor de Onderwijsagenda SBGL af waarna de samenwerking wordt beëindigd. Daarnaast had een expert voortgezet onderwijs dit jaar een specifieke opdracht. Dat heeft voor alle betrokken partners bij de Onderwijsagenda SBGL een overzichtsdokument opgeleverd over de inrichting van het voortgezet onderwijs met daarbij aanknopingspunten over de wijze waarop scholen kunnen worden benaderd.

Activiteiten Gezonde School-adviseurs

De vier Gezonde School-adviseurs die aan de projectorganisatie zijn verbonden, werken verspreid over vier regio's in Nederland en bestrijken 25 GGD-regio's. De Gezonde School-adviseurs hebben vanuit hun achtergrond een regionaal netwerk dat een schakel vormt tussen de projectorganisatie en bestaande regionale samenwerkingsverbanden en tussen de projectorganisatie en het onderwijs. Een voorname taak van de Gezonde School-adviseurs is het ondersteunen van scholen die advies op maat hebben aangevraagd. Dit doen zij in afstemming met regionale GGD-medewerkers die ook advies-op-maat-trajecten uitvoeren (zie ook paragraaf 5.2).

Bijdrage Onderwijsagenda SBGL aan ondersteuningsaanbod

De Onderwijsagenda SBGL biedt sinds 2013 samen met het RIVM /CGL het landelijk ondersteuningsaanbod aan scholen die willen werken aan Gezonde School. Het totaalbudget van het ondersteuningsaanbod was in 2015 1.810.000 euro. Dit budget is verdeeld over de drie ondersteuningsvormen: 15 procent is gereserveerd voor advies-op-maat, 55 procent van het beschikbare budget is bedoeld voor het inzetten van een Gezonde School-activiteit en 30 procent van het totaalbudget is voor het vergoeden van taakuren gereserveerd. De Onderwijsagenda SBGL organiseert en handelt de financiering af van de vergoeding van taakuren voor de inzet van een medewerker op school die bij de ontwikkeling van schoolgezondheidsbeleid een rol heeft. Het RIVM /CGL organiseert en handelt de financiering af van de advies-op-maat trajecten en de Gezonde School-activiteiten.

2.2 Landelijke samenwerking en afstemming

De Onderwijsagenda SBGL heeft zich tot doel gesteld om de samenwerking te bevorderen tussen partijen die zich bezighouden met activiteiten in relatie tot de gezondheidsbevordering op school. Dit met als doel om een integrale benadering te stimuleren en te bereiken dat meer scholen werk maken van een gezonde leeromgeving voor leerlingen en studenten. De onderwijsagenda werkt nauw samen met het RIVM /CGL. Sinds 2008 werkt het RIVM /CGL, in opdracht van het ministerie van VWS, met partners samen aan gezondheidsbevordering en preventie en aan het creëren van samenhang via een integrale aanpak (onder andere) in het onderwijs. De leden van het projectteam van de Onderwijsagenda SBGL hebben daarnaast ook regelmatig overleg met de ministeries van VWS, OCW en SZW, GGD GHOR Nederland, het Landelijk Overleg Thema-instituten (LOT-i), Alles is gezondheid, en

diverse gezondheidsfondsen, verenigd in de SGF. Deze samenwerking is 2015 meer geformaliseerd. Dit heeft geresulteerd in de oprichting van een stuurgroep Gezonde School.

Stuurgroep Gezonde School

De stuurgroep Gezonde School is op initiatief van de Onderwijsagenda SBGL en het RIVM /CGL opgericht om te zorgen dat het draagvlak onder bestuurders van de betrokken organisaties voor Gezonde School wordt vergroot en dat scholen optimaal naar goede en eenduidige informatie over Gezonde School worden doorgeleid. De stuurgroep Gezonde School bestaat uit de voorzitters of directeuren van GGD GHOR Nederland, de onderwijsraden (PO-Raad, VO-raad, MBO Raad), de landelijke thema-instituten (LOT-i), de samenwerkende gezondheidsfondsen (SGF), RIVM /CGL en een vertegenwoordiger van de VNG.⁹ De stuurgroep Gezonde School is in 2015 drie keer bij elkaar gekomen. Onder de Stuurgroep Gezonde School is een werkgroep communicatie opgericht.

Werkgroep communicatie

De werkgroep communicatie wordt door de regisseur Gezonde School geleid die is aangesteld door de Onderwijsagenda SBGL in nauwe samenspraak met het RIVM /CGL. In de werkgroep participeren communicatieadviseurs namens de onderwijsraden, RIVM /CGL, GGD GHOR Nederland, de landelijke thema-instituten en de gezondheidsfondsen die een deel van de uitvoering uit eigen middelen verzorgen. Er zijn het afgelopen jaar zes bijeenkomsten geweest van de werkgroep communicatie. Gezamenlijk is een plan ontwikkeld voor de communicatie en marketing rond Gezonde School. Dit heeft geresulteerd in een eerste opzet van een ‘*corporate story*’, waarin het kernverhaal van Gezonde School staat beschreven, en een landelijke communicatieagenda met als doel om minder, maar gericht te communiceren. Een voorbeeld hiervan is het samengaan van het Twitteraccount van het vignet Gezonde School met het account van Gezonde School.

Samenwerking Nationaal Schoolontbijt

Een goed voorbeeld van landelijke afstemming is de samenwerking met het Nationaal Schoolontbijt. Het Nationaal Schoolontbijt is sinds 2015 ambassadeur van Gezonde School. Zo'n 2600 basisscholen hebben zich ingeschreven voor deelname aan de week van het Nationaal Schoolontbijt. Vanuit (samenwerkingsverband) Gezonde School is naar alle deelnemende scholen een brief gestuurd. In deze brief stond informatie over het belang van het structureel werken aan gezondheid, de ondersteuningsmogelijkheden voor het werken aan Gezonde School en het krijgen van erkenning door het aanvragen van het vignet Gezonde School. In de nieuwe ondersteuningsronde voor 2016 is een aanbod gemaakt gericht op scholen die aan het Nationaal Schoolontbijt hebben deelgenomen.

Gezonde School #2032

Een tweede voorbeeld van landelijke afstemming is de ontwikkeling van een statement Gezonde School. Om Gezonde School goed in het onderwijs van de toekomst te verankeren, is vanuit de stuurgroep Gezonde School een statement opgesteld.¹⁰ Het ‘statement Gezonde School’ is overhandigd aan een van

⁹ Zie bijlage I voor een overzicht van vertegenwoordigde organisaties in de stuurgroep Gezonde School

¹⁰ Zie bijlage II voor het statement Gezonde School #2032

de leden van het 'Platform #Onderwijs2032' met de wens dat het thema Gezonde Leefstijl in het advies van dit platform over het nieuwe curriculum wordt meegenomen. Door verschillende partners van Gezonde School werd geconstateerd dat het thema gezondheid onvoldoende in de hoofdlijnen van het advies is verankerd dat in oktober 2015 werd gepresenteerd. Vanuit GGD GHOR, RIVM /CGL en de samenwerkende organisaties rond Gezonde School is een oproep gedaan om op het eerste advies te reageren onder de titel 'Gezondheid verdient een plek in het onderwijs'. Dit heeft geresulteerd in meer dan 350 reacties. Vervolgens is op uitnodiging van het 'Platform #Onderwijs2032' door een aantal partners (GGD GHOR, Kenniscentrum Seksualiteit Rutgers en RIVM /CGL) een voorstel ingediend waarin staat beschreven op welke wijze gezondheid op hoofdlijnen kan worden verankerd binnen het voorstel van het 'Platform #Onderwijs2032'.

Beter gebruik gegevens Gezonde School

In opdracht van de Onderwijsagenda SBGL is een onderzoek uitgevoerd naar mogelijkheden om op basis van bestaande gegevens de ontwikkeling van Gezonde School beter zichtbaar te maken en na te gaan of, en op welke wijze, de activiteiten van diverse organisaties beter op elkaar kunnen worden afgestemd (Reijgersberg en Slinkman, 2015). Dit is onderzocht via een brede inventarisatie waarin is gesproken met 27 personen van 25 organisaties die bij Gezonde School zijn betrokken. Over het algemeen gaven betrokken organisaties aan dat zij gegevens (zoals informatie over de school, de afname van het aanbod en de contactpersonen op school) bijhouden. Uit de inventarisatie is ook gebleken dat de kwaliteit van de beschikbare gegevens sterk wisselt. Dit stelt grenzen aan de mate waarin gegevens voor andere doeleinden bruikbaar zijn, zoals monitoring of afstemming.

Op basis van de bevindingen en het advies van een klankbordgroep zijn twee voorkeursscenario's uitgewerkt. Het eerste scenario biedt aanknopingspunten om gegevens rond Gezonde School via een interactieve kaart beter zichtbaar te maken. Mogelijk zou dit een bijdrage kunnen leveren aan een betere afstemming rond Gezonde School doordat professionals op lokaal niveau kunnen zien wat op een school en in de omgeving van een school gebeurt. Het tweede scenario sluit vooral aan bij de wens van scholen om beter te kunnen laten zien wat ze doen. Het betreft het toevoegen van een indicator Gezonde School op de website www.scholenopdekaart.nl. Aangezien de twee voorkeursscenario's op uiteenlopende doelen inspelen, sluit de keuze voor het ene scenario het andere scenario niet uit.

Afstemming beroepsopleidingen

Voor de borging van Gezonde School op de langere termijn is het van belang om beroepsopleidingen die voor het onderwijs opleiden in de principes van Gezonde School mee te nemen. Vanuit de Onderwijsagenda SBGL en RIVM /CGL worden activiteiten ondernomen richting de mbo-opleiding Sport en Beweging, de hbo-opleiding tot leerkracht in het basisonderwijs (pabo) en de hbo-opleiding tot leraar lichamelijke opvoeding (ALO). Dit jaar is ook vanuit een van de HBO-instellingen belangstelling getoond voor Gezonde School in het HBO. De Onderwijsagenda SBGL was bij de eerste gesprekken met een HBO-instelling betrokken om te vertellen wat de structuur van Gezonde School is en waar kansen liggen.

De pabo van Hogeschool Leiden heeft een subsidie toegekend gekregen voor de landelijke verspreiding van het opleidingsprofiel Sportieve en Gezonde School coördinator. Dit profiel is gebaseerd op een uitgewerkt curriculum, dat de afgelopen jaren is ontwikkeld, en volgt de richtlijnen van Gezonde

School.¹¹ De Onderwijsagenda SBGL is inhoudelijk en procesmatig betrokken geweest. Daarnaast zijn vanuit de Onderwijsagenda SBGL gesprekken geweest over de mogelijke ontwikkeling van een minor Gezonde School voor ALO-studenten, zodat zij binnen hun toekomstige school een ambassadeursfunctie voor Gezonde School kunnen vervullen. Vooral nog is het niet gelukt om op een van de zes ALOs een onderwijsaanbod te ontwikkelen dat bij het gedachtengoed van Gezonde School aansluit.

2.3 Lokale samenwerking en afstemming

Niet alleen op landelijk niveau is het de bedoeling dat tussen partijen die zich bezighouden met activiteiten in relatie tot thema's van de Gezonde School betere verbindingen tot stand komen. De afstemming op strategisch niveau moet ook op operationeel niveau (lokaal) zijn uitwerking krijgen.

Onderwijsagenda SBGL en de inzet van buurtsportcoaches

Voor 2015 hebben 371 van de 393 gemeenten ingetekend voor 2897 fte aan buurtsportcoaches (Pulles et al., 2015). Deze beroepsgroep is voor een groot deel werkzaam in de sectoren sport en onderwijs. Buurtsportcoaches kunnen vanuit hun functie een bijdrage leveren aan het stimuleren van een gezonde leeromgeving op scholen en kunnen een rol spelen binnen de Gezonde School-aanpak. Vanuit de onderwijsagenda SBGL worden scholen gestimuleerd om met buurtsportcoaches samen te werken in het kader van de Gezonde School-aanpak. De expert buurtsportcoaches heeft zich vooral beziggehouden om de kennis van buurtsportcoaches over de Gezonde School-aanpak verder te ontwikkelen door het workshops en een masterclass te organiseren. De volgende activiteiten hebben het afgelopen jaar plaatsgevonden om de kennis van buurtsportcoaches over Gezonde School verder te ontwikkelen:

- Workshops geven en materiaal verspreiden over de Gezonde School tijdens lerende netwerken voor buurtsportcoaches.
- Workshop buurtsportcoach en Gezonde School tijdens de Landelijke Kennisdag Sport en Bewegen in de Buurt.
- Masterclass jeugd, onderwijs en gezondheid tijdens de landelijke buurtsportcoachdag
- Kennisverspreiding over Gezonde School via de website www.sportindebuurt.nl en een nieuwsbrief Combinatiefuncties Onderwijs.
- De ontwikkeling van een nascholingsaanbod voor buurtsportcoaches dat in 2016 wordt aangeboden door de vier Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL.
- De VSG heeft een buurtsportcoach app ontwikkeld waarin relevante informatie over Gezonde School is opgenomen.

Er wordt niet gemonitord in hoeverre buurtsportcoaches bij Gezonde School betrokken zijn. Wel zijn enkele lokale voorbeelden bekend dat buurtsportcoaches bij het Gezonde School-beleid worden ingezet. In de gemeente Hoogeveen bijvoorbeeld helpen buurtsportcoaches actief scholen om het vignet Bewegen en Sport te behalen en in Tilburg is een subsidieaanvraag toegekend met als doel om de buurtsportcoach en de GGD-basisscholen te helpen bij de implementatie van de Gezonde School-aanpak (zie Algera, et al., 2015).

¹¹ <https://www.hsleiden.nl/actueel/nieuws/pabo/groot-project-voor-pabo-hogeschool-leiden.html>

Afstemming met JOGG-aanpak

Op verschillende manieren is er tussen Gezonde School en de JOGG-aanpak samenwerking en afstemming. Zo kregen scholen in JOGG-gemeenten de afgelopen jaren voorrang in de toekenning van ondersteuning bij het werken aan de Gezonde School (zie ook paragraaf 3.1). De JOGG-aanpak is een lokale integrale aanpak ter preventie van overgewicht onder kinderen en jongeren en richt zich op wijken waar het percentage overgewicht onder jongeren (0-19 jaar) het hoogst is. Per 1 december zijn in Nederland 91 JOGG-gemeenten met de JOGG-aanpak aan de slag gegaan.¹²

Naar aanleiding van het algemeen overleg preventiebeleid in februari 2015 is een motie aangenomen die verzoekt om de basisschool een vast onderdeel te maken van de JOGG-aanpak.¹³ De motie was aanleiding om de samenwerking beter te verankeren. JOGG-gemeenten zijn vrij in hun keuze via welke sectoren (onderwijs, sport, welzijn, etc.) zij hun doelgroep willen bereiken. De communicatie vanuit JOGG die op scholen is gericht wordt beter met Gezonde School afgestemd en de lokale JOGG-medewerkers gaan scholen stimuleren een Gezonde School te worden (met name op het certificaat 'Voeding' of 'Bewegen en sport'). Er zijn geen gegevens beschikbaar over de mate waarin binnen de JOGG-aanpak op Gezonde School wordt ingezet. Wel zijn lokale voorbeelden bekend waarin basisscholen in JOGG-gemeenten worden gemotiveerd om aan de Gezonde School-aanpak te werken en waarin dit leidt tot enthousiasme bij scholen voor Gezonde School (zie Doesborgh, 2015).

Pilot Hartstichting en Voedingscentrum

De samenwerking met het Voedingscentrum en de Hartstichting werd in 2014 geïntensiveerd door de ontwikkeling van een pilot gericht op scholen die hebben gewerkt met het programma 'Ik Lekker Fit!'. Het uiteindelijke doel hiervan is om meer scholen te leiden naar het vignet Gezonde School en bij voorkeur het themacertificaat Voeding. In het najaar van 2014 is de pilot in Noord-Holland en de regio Haaglanden gestart en de werkzaamheden zijn in april 2015 afgerond. De pilot in de regio Haaglanden werd uitgevoerd door de GGD en de pilot in de regio Noord-Holland door de Gezonde School-adviseur van de Onderwijsagenda SBGL. In deze periode hebben de twee Gezonde School-adviseurs 41 scholen benaderd voor deelname aan een ondersteuningstraject. 32 scholen zijn vervolgens persoonlijk bezocht, waarna 14 scholen zijn afgehaakt en uiteindelijk 18 scholen (43%) in het begeleidingstraject zijn ingestapt (Rosekrans-Navon, 2015). Het is de bedoeling dat deze scholen binnen een jaar na aanvang van het begeleidingstraject aan alle voorwaarden voldoen en het themacertificaat Voeding ook werkelijk aanvragen. Sinds 1 december 2015 hebben vijf scholen uit deze pilot een vignet toegekend gekregen.

2.4 Vergroten draagvlak Gezonde School in het onderwijs

De onderwijsraden werken in de Onderwijsagenda SBGL samen om scholen te stimuleren werk te maken van een gezonde leeromgeving voor leerlingen en studenten. De samenwerking tussen de sectorraden zorgt voor een groot bereik onder schoolbestuurders en kan daar door het draagvlak voor Gezonde School en de kennis over dit thema bij hun achterban vergroten. Zo zijn de doelen van de Onderwijsagenda SBGL verankerd in het bestuursakkoord voor de sector primair onderwijs en zijn twee onderwerpen die

¹² <https://jongerenopgezondgewicht.nl/wat-we-doen/jogg-aanpak>

¹³ Motie Dik-Faber TK 32 793, nr. 175

aan Gezonde School zijn gerelateerd op de ledenvergadering van de MBO Raad geagendeerd, namelijk rookvrije schoolterreinen en gezonde schoolkantines.

Communicatie naar het onderwijs

De onderwijsagenda SBGL communiceert over Gezonde School via de gebruikelijke kanalen van de onderwijsraden: o.a. de websites van de raden, nieuwsbrieven en sociale media. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van de verspreidingskanalen van de organisaties waarmee binnen de opgerichte werkgroep communicatie wordt samengewerkt.

De website www.gezondeschool.nl is de plaats waar alle informatie over Gezonde School te vinden is. Deze website wordt beheerd door het RIVM/CGL. Uit webstatistieken die beschikbaar zijn gesteld voor deze rapportage blijkt dat in de eerste zes maanden van dit jaar gemiddeld zo'n 10.000 unieke bezoekers per maand de website Gezonde School bezochten. In dezelfde periode is ruim 2.900 keer een pdf-bestand met kennis over Gezonde School gedownload. De Argumentenkaart voor primair- en voortgezet onderwijs en de 'checklijst voor Gezonde School primair- en voortgezet onderwijs' zijn het meest gedownload.

Kennis- en netwerkbijeenkomsten Gezonde School

Het afgelopen jaar zijn twee bijeenkomsten georganiseerd, waarbij een succesvol voorbeeld uit het buitenland werd besproken. De eerste bijeenkomst ging over het Vlaamse Gezonde School-programma en trok ongeveer 27 deelnemers¹⁴. De tweede bijeenkomst was gekoppeld aan het congres van de PO-Raad en ging over de invoering van het nieuwe curriculum 'Health & Wellbeing' in Schotland. In totaal waren tijdens deze sessie zo'n 50 personen aanwezig.

Studiereis Schotland

Vanuit de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl is in september 2015 een studiereis naar Schotland georganiseerd. In Schotland heeft herijking van het curriculum plaatsgevonden en heeft gezondheidsbevordering binnen het curriculum een vaste plek gekregen onder de noemer 'Health & Wellbeing'. Doel van de studiereis was om onderwijsbestuurders en medewerkers van landelijke en regionale organisaties te inspireren en motiveren om werk te maken van een gezonde leeromgeving voor leerlingen en studenten. Daarnaast diende de studiereis de kennis van de aanwezigen over de implementatie van schoolgezondheidsbeleid te vergroten aan de hand van het bespreken van succesfactoren en valkuilen van de aanpak in Schotland.

Aan de studiereis namen 49 personen deel waarvan 34 binnen het onderwijs werkzaam zijn. 15 deelnemers zijn werkzaam voor landelijke organisaties die betrokken zijn bij Gezonde School. Uit de evaluatie na afloop blijkt dat nagenoeg alle deelnemers de inhoud van de studiereis als goed tot zeer goed hebben beoordeeld.¹⁵

¹⁴ Voor het verslag van deze bijeenkomst zie: http://www.platformbewegenensport.nl/data/uploads/document/gezonde%20school/Verslag_bijeenkomst_Gezonde_School_in_Vlaanderen_21_april_2015.pdf

¹⁵ Voor het verslag van de studiereis zie: www.studiereisgezondeschool.nl.

Quickscan: hoe gezond is jouw school?

In aanvulling op het ondersteuningsaanbod is een online quickscan ontwikkeld die kan helpen om aandachtspunten voor Gezonde School-beleid te identificeren.¹⁶ Webstatistieken in tabel 2.2 geven zicht op het gebruik van de quickscan naar onderwijssector. Het aantal weergaven van de uitslagpagina komt niet overeen met het aantal unieke scholen dat de quickscan heeft ingevuld. Meerdere doelgroepen (docenten, ouders, leerlingen) kunnen de vragenlijst invullen.

Tabel 2.2 Overzicht unieke paginaweergaven van de quickscan naar onderwijstype in de periode van 1 november 2014 - 28 oktober 2015, in aantallen

	primair onderwijs	voortgezet onderwijs	middelbaar beroepsonderwijs
Startpagina test	3.494	1560	472
Uitslagpagina	1836	765	269
Printweergave	737	284	105

Bron: Onderwijsagenda SBGL per 28 oktober 2015

¹⁶ www.hoegezondisjouwenschool.nl

3. Ontwikkeling Gezonde School-beleid op scholen

In dit hoofdstuk beschrijven we de vorderingen ten aanzien van de ontwikkeling van Gezonde School-beleid op scholen. De gezamenlijke sectoroverstijgende doelstelling van de Onderwijsagenda SBGL richt zich namelijk op een substantiële uitbreiding van het aantal scholen met Gezonde School-beleid binnen alle onderwijstypen. Dit zou in 2016 moeten leiden tot minimaal 850 uitgereikte Gezonde School-vignetten. De mate waarin op schoolniveau Gezonde School-beleid wordt gevoerd, brengen we aan de hand van registraties in beeld.

3.1 Ondersteuning bij ontwikkeling Gezonde School-beleid

RIVM/CGL heeft in samenwerking met de Onderwijsagenda SBGL in 2015 de vierde ronde van het ondersteuningsaanbod bij Gezonde School gerealiseerd.

Soorten ondersteuning

Scholen konden in 2015 kiezen uit drie vormen van ondersteuning bij de ontwikkeling van Gezonde School-beleid¹⁷:

1. Advies-op-maat

De ondersteuningsvorm advies-op-maat wordt in eerste instantie vanuit de regionale GGD'en uitgevoerd. Indien een GGD over onvoldoende capaciteit beschikt om alle advies-op-maat trajecten te ondersteunen, worden deze trajecten in overleg overgedragen aan de vier Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL. Zij waren verantwoordelijk voor 14 procent van de aanvragen voor advies-op-maat. Het advies-op-maat traject is onderzocht in een groepsinterview met de vier Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL en op basis van de kwartaalrapportages van de Gezonde School-adviseurs. In paragraaf 5.2 worden de bevindingen besproken. Voor deze rapportage is geen informatie gebruikt over de inzet van Gezonde School-adviseurs van de lokale GGD'en over het werken met advies-op-maat. Deze verantwoording ligt bij RIVM/CGL.

2. Het inzetten van een Gezonde School-activiteit

Voor deze monitor is geen informatie beschikbaar van ervaringen van interventie eigenaren en scholen over het uitvoeren van Gezonde School-activiteiten. Deze verantwoording ligt bij het RIVM/CGL. Alle scholen konden in 2013 en 2015 kiezen voor het inzetten van een Gezonde School-activiteit. Alleen in 2014 was deze keuze er niet voor scholen in het primair onderwijs. In totaal zijn in 2015 1381 Gezonde School-activiteiten aangevraagd, waarvan 85 activiteiten binnen het thema Sport en bewegen. Van alle aanvragen voor Gezonde School-activiteiten valt ruim 6 procent binnen het thema Sport en bewegen¹⁸.

¹⁷ Meer informatie over het ondersteuningsaanbod is te vinden op www.gezondeschool.nl

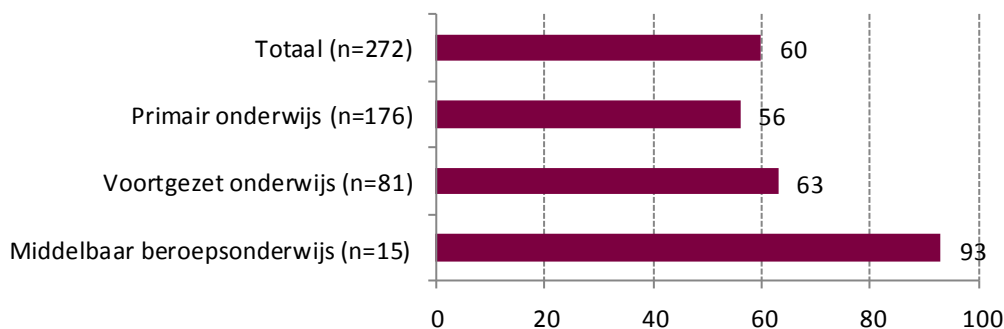
¹⁸ zie: <https://www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/ondersteuningsaanbod/ronde-2015/resultaten-ondersteuningsaanbod-2015>

3. Vergoeding van taakuren van een medewerker van de school

Scholen kunnen een vergoeding voor taakuren aanvragen voor een eigen medewerker die een rol krijgt bij de voorbereiding, ontwikkeling of uitvoering van schoolgezondheidsbeleid. Scholen die deze vergoeding toegekend hebben gekregen, dienen na afloop van dit traject een verantwoordingsformulier in. Op basis van deze verantwoordingsformulieren over de ondersteuningsrondes 2013 en 2014 is een rapportage samengesteld (zie Reijgersberg en Albers, 2015).

Uit deze rapportage blijkt dat in de meeste gevallen de docent de persoon is die de taakuren gebruikt om te werken aan schoolgezondheidsbeleid. In het voortgezet onderwijs is dit vaak de docent lichamelijke opvoeding of biologie. In het primair onderwijs is de (adjunct-)directeur ook vaak betrokken bij de inzet van taakuren. Verder valt op dat meer dan de helft van de scholen de taakuren met eigen middelen uitbreiden. In 2014 was dat van toepassing op 60 procent van de scholen, zie figuur 3.1.

Figuur 3.1 Het uitbreiden van de vergoeding van taakuren in 2014 met eigen middelen, naar schooltype, in procenten

De inzet van de extra taakuren kan bijdragen dat scholen hun activiteiten en beleid op het gebied van Gezonde School borgen. Een manier waarop dat zichtbaar kan worden, is het aanvragen van een vignet Gezonde School. Een kwart van de scholen zegt dat de taakuren ook zijn ingezet voor de aanvraag van een vignet Gezonde School. Het opzetten van werkgroepen of het aanwijzen van een Gezonde School-coördinator was ook regelmatig in de verantwoordingsformulieren terug te zien. Dit is ook een aanwijzing naar hoe de aandacht voor gezondheid binnen school beter wordt verankerd. Verder zeggen bijna alle scholen dat na afloop van de ondersteuning een medewerker is aangesteld die zich blijvend bezighoudt met de coördinatie en/of uitvoering van Gezonde School. Hoewel de ontwikkeling van Gezonde School-beleid op een deel van de deelnemende scholen nog in een beginnende fase verkeert, lijkt de vergoeding van taakuren voor een *spin-off* te kunnen zorgen in het werken naar een structurele Gezonde School-aanpak.

Aanvragen voor ondersteuning

Scholen konden van 12 februari 2015 tot 16 maart 2015 een aanvraag indienen voor één of meer vormen van ondersteuning. In mei 2015 hoorde de school of de aanvraag was toegekend. In totaal hebben 1775 schoollocaties een aanvraag gedaan voor één of meerdere vormen van ondersteuning bij het werken aan gezondheidsbevordering van leerlingen op hun school. Dit aantal was groter dan het beschikbare budget, waardoor niet alle aanvragen konden worden gehonoreerd.

In het primair onderwijs deden 1398 schoollocaties een aanvraag voor in totaal 2067 vormen van ondersteuning. Dit houdt in dat per schoollocatie voor gemiddeld 1,5 vormen van ondersteuning een aanvraag is gedaan. In het voortgezet onderwijs hebben 324 schoollocaties een aanvraag voor in totaal

591 vormen van ondersteuning gedaan. Dit komt neer op een gemiddelde van 1,8 aangevraagde vormen van ondersteuning per schoollocatie. In het middelbaar beroepsonderwijs hebben 53 onderwijslocaties een aanvraag voor in totaal 118 ondersteuningsvormen gedaan: dit komt neer op ruim 2,2 vormen van ondersteuning per aanvraag. Ondersteuning in de vorm van advies-op-maat wordt over het algemeen het minst vaak aangevraagd. In het primair onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs is het inzetten van een Gezonde School-activiteit de meest aangevraagde vorm van ondersteuning. In het voortgezet onderwijs wordt het vaakst vergoeding van taakuren aangevraagd als vorm van ondersteuning bij het opzetten van Gezonde School-beleid.

Selectiecriteria voor toekenning van ondersteuning

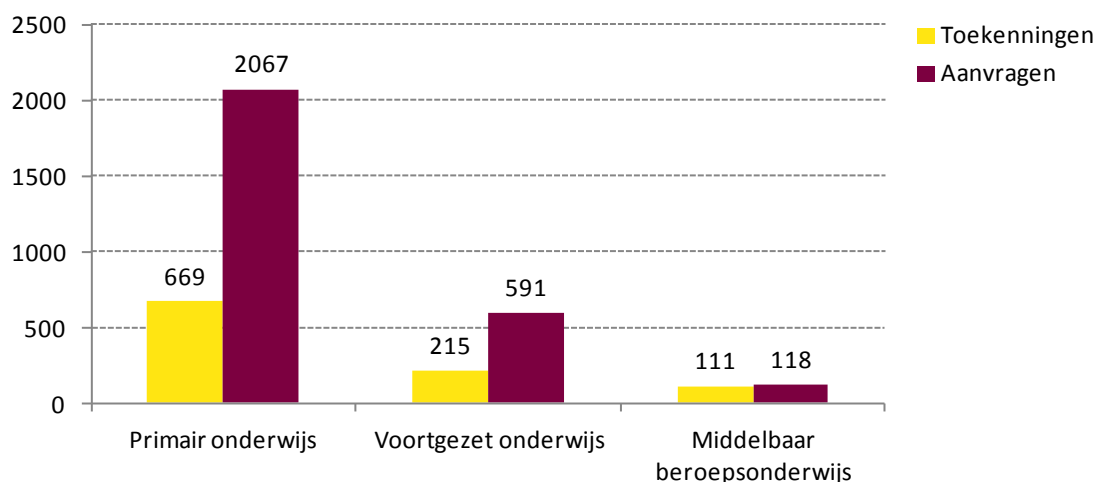
Bij het toekennen van de ondersteuning is een aantal algemene selectiecriteria gehanteerd, alsmede een richtlijn over de verdeling van het budget naar onderwijstype en vorm van ondersteuning. Onderstaande selectiecriteria zijn bij de toekenning van de ondersteuningsaanvragen gehanteerd:

1. Aanvragen van scholen binnen het project Gezonde Schoolpleinen worden uitgesloten.
2. Alle dubbele aanvragen voor advies-op-maat en/of taakuren zonder extra verzoek voor meerdere aanvragen per locatie zijn slechts één keer in de selectie meegenomen. Dit geldt voor het primair en voortgezet onderwijs. Er wordt één aanvraag per schoollocatie toegekend.
3. Bij het toekennen van ondersteuning in het primair en voortgezet onderwijs wordt geselecteerd op scholen die in aandachtswijken liggen.
4. Daarnaast worden criteria gehanteerd die niet uniform gelden, maar afhankelijk zijn van het schooltype en de ondersteuningsvorm, zoals:
 - Bij aanvraag voor 'Gezonde School-activiteit' of 'Vergoeding taakuren' in het primair onderwijs, en bij een aanvraag voor 'Advies-op-maat' of 'Gezonde School-activiteit' in het voortgezet onderwijs wordt geselecteerd op scholen die in aandachtswijken liggen met classificering 3 en die in een JOGG-gemeente liggen.
 - Bij de aanvraag voor hulp bij Gezonde School-activiteiten in het primair en voortgezet onderwijs wordt maar één activiteit gehonoreerd (de voorkeursactiviteit).
 - De aanvraag voor vergoeding van taakuren in het primair- en voortgezet onderwijs wordt alleen toegekend als de school geen Gezonde School-activiteiten toegekend heeft gekregen.
 - Een aanvraag voor vergoeding van taakuren in het primair en voortgezet onderwijs wordt alleen toegekend als de school de intentie heeft om het vignet Gezonde School te behalen of als de school dit vignet al heeft behaald.

Toekenning van ondersteuning

In figuur 3.2 wordt het aantal toekenningen per onderwijstype naast het aantal aanvragen weergegeven. In 2015 zijn 995 van de in totaal 2776 ondersteuningsaanvragen toegekend. Dit houdt in dat in 2015 ruim een derde van alle ondersteuningsaanvragen kan worden toegekend. Binnen het primair onderwijs is de kans op toekenning van een ondersteuningsaanvraag procentueel het kleinst: 32 procent. In het voortgezet onderwijs zijn van de 591 ondersteuningsaanvragen 215 aanvragen toegekend (40%). Binnen het middelbaar beroepsonderwijs is de kans op toekenning het grootst: 111 van de 118 aanvragen zijn toegekend. Dit komt neer op 94 procent en op gemiddeld meer dan twee toegekende ondersteuningsaanvragen per schoollocatie.

Figuur 3.2 Het aantal toekenningen van ondersteuning tegenover het aantal aanvragen van ondersteuningsvormen in 2015, naar onderwijstype

Bron: RIVM, bewerking Mulier Instituut

In tabel 3.1 is het percentage weergegeven van toegekende aanvragen van scholen binnen elke onderwijssector en per ondersteuningsvorm. Ondersteuning bij het inzetten van een Gezonde Schoolactiviteit is binnen elk onderwijstype de ondersteuningsvorm die over het algemeen het vaakst wordt aangevraagd en toegekend. De aanvraag voor vergoeding van taakuren had in het primair- en voortgezet onderwijs de minste kans van slagen: ongeveer 20 procent is toegekend.

Tabel 3.1 Overzicht van aanvragen en toekenningen, naar ondersteuningsvorm en schooltype (in aantallen en procenten)

	Primair onderwijs			Voortgezet onderwijs			Middelbaar beroepsonderwijs		
	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen	%	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen	%	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen	%
Advies-opmaat	323	96	30	129	61	47	26	25	96
Gezonde Schoolactiviteit	1105	439	40	224	87	39	52	48	92
Taakuren	639	134	21	238	67	28	40	38	95
Totaal	2067	669	32	591	215	36	118	111	94

Bron: RIVM, bewerking Mulier Instituut

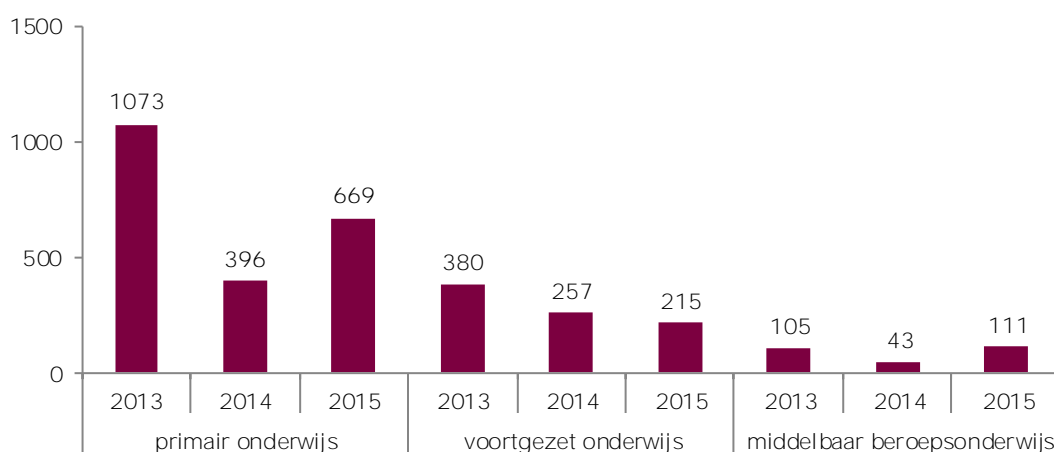
Richtlijn verdeling middelen naar schooltype

Op basis van ervaringen uit voorgaande jaren is een richtlijn van de verdeling van middelen over de drie onderwijstypen en ondersteuningsvormen opgesteld. Het beschikbare budget voor de ondersteuningsronde in 2015 was vooraf in grote lijnen als volgt over de onderwijstypen verdeeld: 55 procent voor het primair onderwijs, 27 procent voor het voortgezet onderwijs en 18 procent voor het middelbaar beroepsonderwijs. Het aantal ondersteuningsaanvragen vanuit het middelbaar beroepsonderwijs was te laag om een aandeel van 18 procent van het totaal aantal toekenningen te vormen. Twee derde van de toegekende aanvragen valt binnen het primair onderwijs, ruim twintig procent binnen het voortgezet onderwijs en ongeveer tien procent in het middelbaar beroepsonderwijs.

Toegekende ondersteuning over periode 2013 -2015

In figuur 3.3 wordt een overzicht gegeven van het totaal aantal toegekende ondersteuningsaanvragen per onderwijstype in 2013, 2014 en 2015. Over de jaren 2013 tot en met 2015 zijn in totaal 3249 ondersteuningsaanvragen toegekend. Als we een onderscheid maken naar onderwijstype blijkt bijna twee derde van de toegekende aanvragen binnen het primair onderwijs te vallen, ruim een kwart is naar het voortgezet onderwijs gegaan en acht procent is in het middelbaar beroepsonderwijs toegekend.

Figuur 3.3 Overzicht van het aantal toegekende ondersteuningsaanvragen per onderwijssector in 2013 en 2014 en 2015

Bron: RIVM, bewerking Mulier Instituut

Extra ondersteuningsronde voor 2016

De uitvoering van de Onderwijsagenda SBGL loopt tot eind 2016. Bij het opstellen van het programma was voor 2016 geen ondersteuningsaanbod voorzien. De ministeries van OCW en VWS en de Hartstichting hebben extra financiering vrijgemaakt voor een nieuwe ronde van het ondersteuningsaanbod van de Gezonde School. Scholen kunnen tot eind 2015 een aanvraag doen voor ondersteuning in 2016.

Selectiecriteria zijn:

- scholen in het primair onderwijs die in 2015 aan het Nationaal Schoolontbijt hebben deelgenomen,
- schoollocaties in het primair en voortgezet onderwijs waarvan de aanvraag voor ondersteuning in 2015 niet of deels is toegekend,
- alle schoollocaties in het middelbaar beroepsonderwijs mogen een aanvraag indienen.

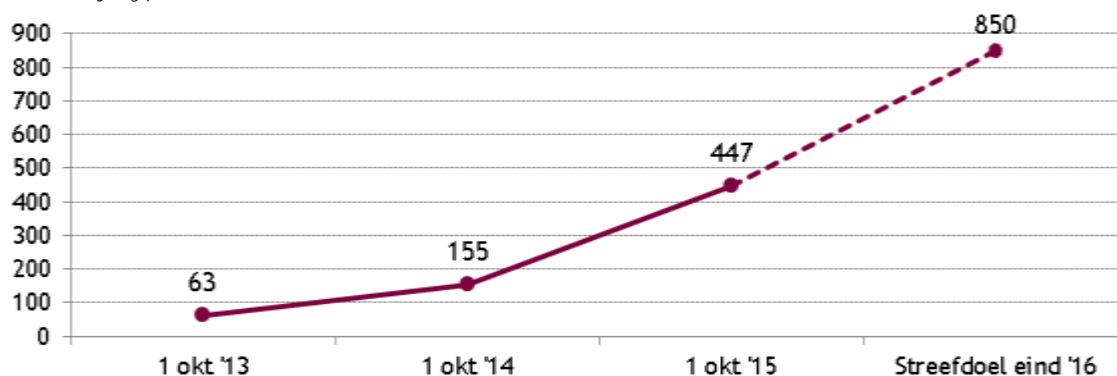
Voorwaarde voor het ontvangen van de ondersteuning is dat de schoollocatie de intentie heeft voor oktober 2016 te voldoen aan de voorwaarden voor een themacertificaat van het vignet Gezonde School.

3.2 Stand van zaken vignetten Gezonde School

Het doel is om eind 2016 een aantal van 850 Gezonde Scholen te realiseren: 450 locaties in het primair onderwijs, 200 vignetscholen in het voortgezet onderwijs en 200 Gezonde Scholen in het middelbaar beroepsonderwijs. GGD GHOR Nederland is verantwoordelijk voor de uitvoering van de vignetten Gezonde School. Voor de verschillende themacertificaten van het vignet Gezonde School zijn door partners criteria opgesteld. Deze partners zijn ook verantwoordelijk voor de beoordeling van een aanvraag van een school. GGD GHOR Nederland controleert de beoordelingsprocedure en stelt vast of het vignet wordt toegekend of afgewezen.

GGD GHOR Nederland heeft voor deze rapportage de tussentijdse cijfers beschikbaar gesteld over het aantal behaalde themacertificaten en het aantal scholen met een vignet Gezonde School in de verschillende onderwijstypen. In figuur 3.4 wordt de trend in het totaal aantal behaalde vignetten vanaf oktober 2013 en het streefdoel eind 2016 weergegeven.

Figuur 3.4 Streefdoel aantal scholen met een vignet Gezonde School eind 2016 over alle onderwijstypen

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015, bewerking Mulier Instituut

Aantal registraties voor het vignet Gezonde School

Om een vignet Gezonde School aan te kunnen vragen, moet een school zich registreren bij GGD GHOR Nederland. Een dergelijke registratie betekent niet dat alle scholen daadwerkelijk een vignet indienen of deze uiteindelijk ook krijgen toegekend. De registratiecijfers zijn mogelijk wel een indicatie voor het aantal scholen dat een vignet Gezonde School zou willen behalen. Om in aanmerking te komen voor een vignet Gezonde School, moeten scholen voldoen aan de basisvoorwaarden (dit zijn de wettelijke eisen ten aanzien van de gezondheidsthema's) en de criteria van een of meer thema's.

In het kader van de aanvraag voor een vignet Gezonde School zijn per 1 oktober 2015 1060 scholen bij GGD GHOR Nederland geregistreerd. Een jaar geleden, op 20 november 2014, lag dit aantal op 640. Tabel 3.1 laat het aantal geregistreerde scholen per 1 oktober 2015 per onderwijstype zien.

Tabel 3.1 Aantal geregistreerde scholen bij GGD GHOR Nederland in het kader van de aanvraag voor een vignet Gezonde School

	primair onderwijs	voortgezet onderwijs	middelbaar beroepsonderwijs	Totaal
Aantal geregistreerde scholen	812	214	34	1060

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015

Aantal vignetten Gezonde School

Uit een tussenpeiling op 1 april 2015 kwam naar voren dat 317 Gezonde Scholen bij elkaar 391 themacertificaten hebben behaald. Op 1 oktober 2015 zijn er 447 schoollocaties met een vignet Gezonde School, met in totaal 561 themacertificaten. In tabel 3.2 wordt het aantal vignetscholen en het aantal themacertificaten per onderwijstype weergegeven. Een vignet Gezonde School is voor drie jaar geldig. Na drie jaar moeten scholen opnieuw een vignet aanvragen. In 2015 waren 48 themacertificaten in het primair onderwijs verlopen. Hiervan zijn 27 themacertificaten verlengd, 21 themacertificaten van

15 scholen zijn niet verlengd. Deze scholen mogen zich op het betreffende thema niet meer als Gezonde School profileren.

Tabel 3.2 Aantal Gezonde Scholen en behaalde themacertificaten per onderwijstype

	primair onderwijs	voortgezet onderwijs	middelbaar beroepsonderwijs	Totaal
Aantal Gezonde Scholen	351	59	37	447
Aantal themacertificaten	446	72	43	561

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015

Themacertificaten in het primair onderwijs

In het primair onderwijs kunnen scholen op zeven thema's een certificaat behalen. Op het thema 'Bewegen en sport' en 'Welbevinden en sociale veiligheid' zijn in het primair onderwijs de meeste themacertificaten behaald. In tabel 3.3 wordt het aantal behaalde certificaten per thema weergegeven, evenals het percentage van het totaal aantal vignetten.

Tabel 3.3 Aantal behaalde themacertificaten per thema in het primair onderwijs

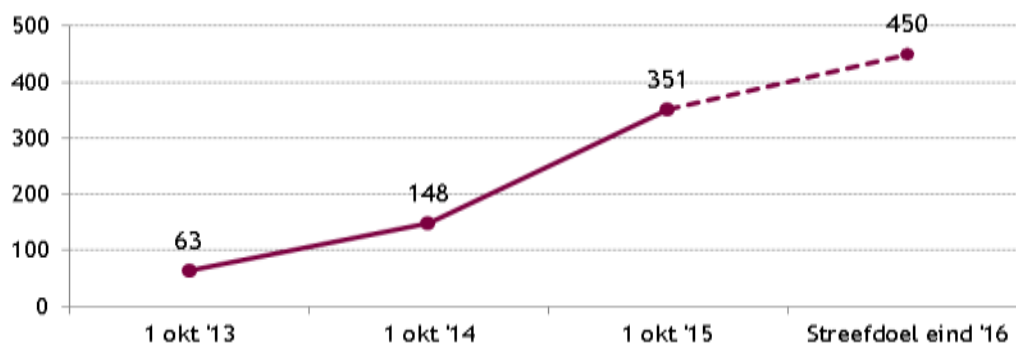
Themacertificaten in het primair onderwijs	Aantal	Percentage
Bewegen en sport	196	44
Welbevinden en sociale veiligheid	150	34
Voeding	55	12
Fysieke veiligheid	11	3
Relaties en seksualiteit	11	3
Milieu en natuur	8	2
Roken en alcohol	8	2
Hygiëne, huid en gebit*	7	2
Totaal	446	100

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015

* = Het themacertificaat Hygiëne, huid en gebit is per oktober 2015 komen te vervallen

In figuur 3.5 wordt het aantal schoollocaties met een vignet Gezonde School vanaf oktober 2013 in het primair onderwijs weergegeven en vergeleken met het streefdoel voor het aantal vignetscholen eind 2016.

Figuur 3.5 Aantal scholen met een vignet Gezonde School in het primair onderwijs

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015, bewerking Mulier Instituut

Themacertificaten in het voortgezet onderwijs

Binnen het voortgezet onderwijs zijn er vijf thema's waarop scholen een certificaat kunnen behalen. In het voortgezet onderwijs wordt op het thema Bewegen en sport het vaakst een themacertificaat behaald. In tabel 3.4 staan de behaalde certificaten per thema weergegeven.

Tabel 3.4 Aantal behaalde themacertificaten per thema in het voortgezet onderwijs

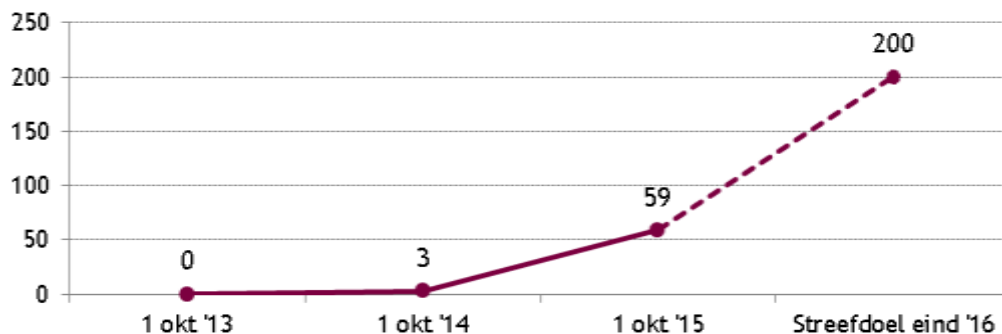
Themacertificaten in het voortgezet onderwijs	Aantal	Percentage
Bewegen en sport	44	61
Voeding	15	21
Welbevinden en sociale veiligheid*	8	11
Roken, alcohol- en drugspreventie	4	6
Relaties en seksualiteit	1	1
Totaal	72	100

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015

* = Het themacertificaat Welbevinden en sociale veiligheid is per 15 november 2014 opgeleverd

In figuur 3.6 wordt het aantal schoollocaties in het voortgezet onderwijs met een vignet Gezonde School vanaf 2013 weergegeven, samen met het streefdoel voor het aantal vignetscholen eind 2016. De latere start (in september 2014) van de vignetten in het voortgezet onderwijs maakt dat het aantal vignetscholen nog relatief laag is.

Figuur 3.6 Aantal scholen met een vignet Gezonde School in het voortgezet onderwijs

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015, bewerking Mulier Instituut

Themacertificaten in het middelbaar beroepsonderwijs

In het middelbaar beroepsonderwijs kunnen scholen kiezen uit vijf thema's voor het behalen van een themacertificaat. Op het thema Bewegen en sport is het vaakst een certificaat behaald. In tabel 3.5 wordt het aantal behaalde themacertificaten in het middelbaar beroepsonderwijs per thema weergegeven.

Tabel 3.5 Aantal behaalde themacertificaten per thema in het middelbaar beroepsonderwijs

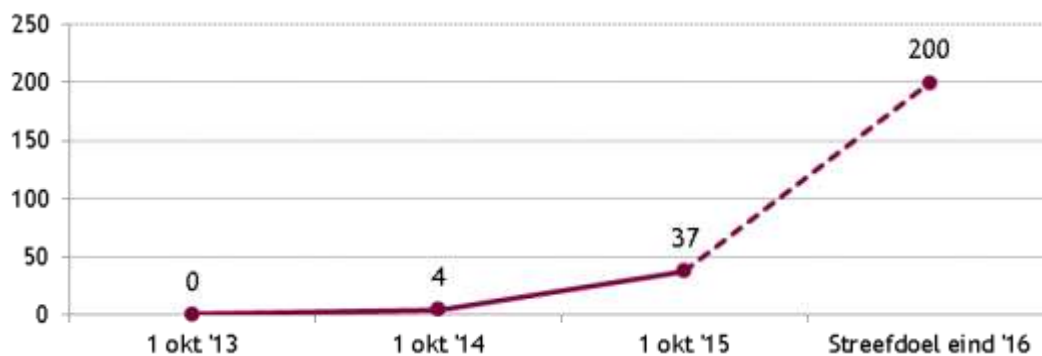
Themacertificaten in het middelbaar beroepsonderwijs	Aantal	Percentage
Bewegen en sport	33	79
Voeding	8	19
Psychosociaal welbevinden*	1	2
Relaties en seksualiteit	0	0
Roken, alcohol, drugs en gehoorschade	0	0
Subtotaal	42	100

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015

*= Het themacertificaat Psychosociaal welbevinden is per 24 april 2014 opgeleverd

In figuur 3.7 wordt het aantal schoollocaties in het middelbaar beroepsonderwijs met een themacertificaat van een vignet Gezonde School vanaf oktober 2013 weergegeven en vergeleken met het streefdoel voor het aantal vignetscholen eind 2016.

Figuur 3.7 Aantal scholen met een vignet Gezonde School in het middelbaar beroepsonderwijs

Bron: GGD GHOR Nederland, per 1 oktober 2015, bewerking Muller Instituut

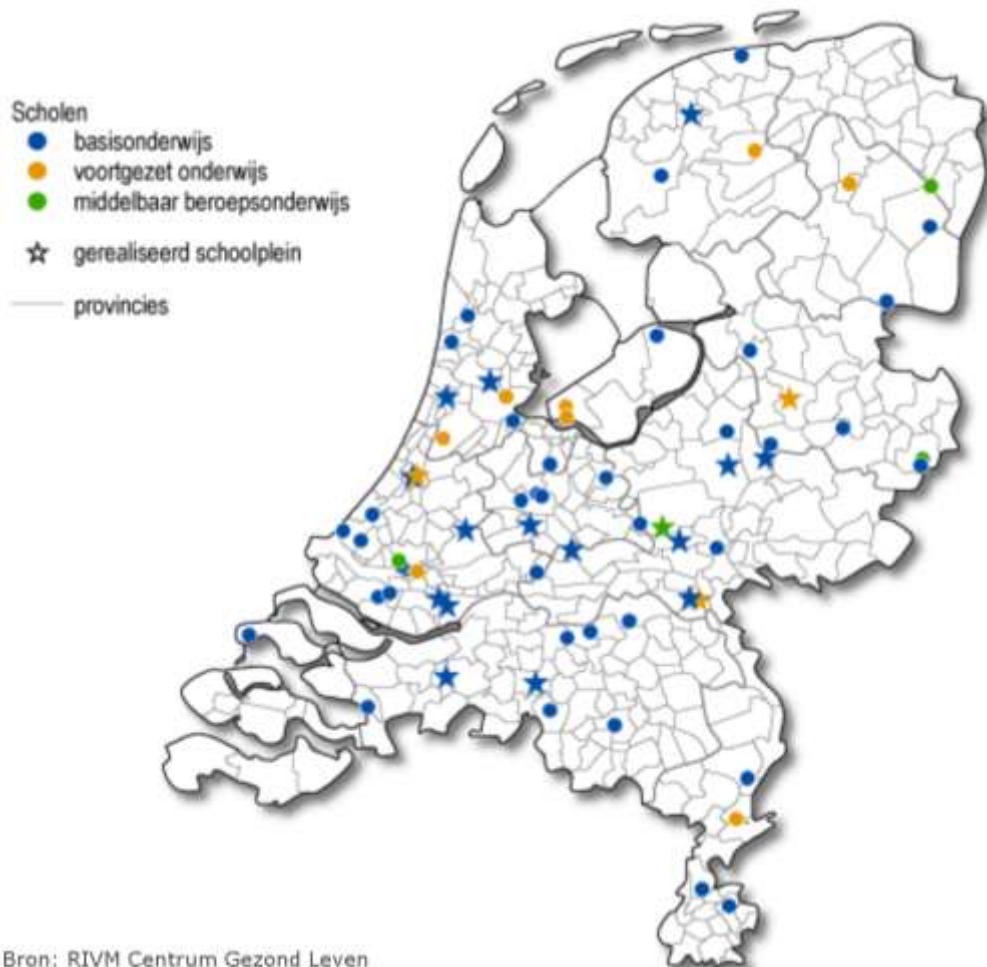
4. Schoolomgeving

Gedurende de looptijd van de Onderwijsagenda SBGL zijn twee additionele projecten opgestart die zijn gericht op de schoolomgeving. Dat is het project Gezonde Schoolpleinen (in samenwerking met IVN, Jantje Beton en RIVM/CGL) en het project Rookvrije Schoolterreinen, in samenwerking met het Longfonds, Trimbos en RIVM/CGL. Het verbinden met deze projecten sluit aan bij de doelstelling van de Onderwijsagenda SBGL om beter samen te werken en eenduidiger naar scholen te communiceren. In dit hoofdstuk gaan we kort in op de voortgang van beide projecten. De informatie in dit hoofdstuk komt voort uit extern onderzoek en aanvullende gesprekken met de projectleiders van beide projecten.

4.1 Gezonde Schoolpleinen

In totaal zijn aan scholen 70 toekenningen gedaan voor een Gezonde Schoolpleinproject. Twee toekenningen zijn naar één locatie gegaan waar drie scholen zijn gehuisvest. Zodoende zijn 69 projecten gestart, waarvan één van de projecten twee toekenningen heeft gekregen. 42 scholen zijn in 2014 gestart en 27 scholen in 2015. Er zijn 18 scholen waar in 2015 een Gezond Schoolplein is aangelegd, zie kaart 4.1.

Figuur 4.1 Kaart met geselecteerde scholen voor het project Gezonde Schoolpleinen, naar onderwijstype en al dan niet gerealiseerd schoolplein (september 2015).

Het project Gezonde Schoolpleinen wordt gemonitord door het Wageningen University & Research Centrum. Jaarlijks krijgen scholen via een online enquête vragen over de voortgang van het project. Van de 69 scholen hebben 58 scholen (84%) in 2015 aan de enquête meegedaan.¹⁹ Van de scholen waar inmiddels een Gezond Schoolplein is aangelegd geeft het merendeel aan dat het schoolplein vooral door leerlingen en buurtkinderen wordt gebruikt. Bijna alle scholen met een Gezond Schoolplein geven aan dat het schoolplein ook als buitenlokaal wordt gebruikt. De ambassadeursrol van deze scholen wordt vooral ingevuld door aan docententeams van andere scholen of aan ambtenaren van gemeenten rondleidingen te geven. Ook geven veel scholen aan dat andere scholen in de omgeving bij de opening van het Gezonde Schoolplein zijn uitgenodigd.

Van de respondenten geeft 72 procent aan een vignet te hebben aangevraagd. De andere respondenten geven aan nog niet zo ver te zijn. Het themacertificaat 'Bewegen en sport' wordt het meest aangevraagd (78%), gevolgd door het themacertificaat 'Welbevinden en sociale veiligheid / sociaal-emotionele ontwikkeling' (50%) en het themacertificaat 'Voeding' (44%). Een klein deel van de respondenten van scholen in het primair onderwijs antwoorden dat het schoolplein nog niet volledig rookvrij is. Dat geldt voor een groter deel van de van de ondervraagde scholen in het voortgezet onderwijs en de in dit project participerende mbo-scholen. Deze scholen zitten allen in het proces om een volledig rookvrij schoolplein te krijgen. Voor meer informatie over de voortgang van het project Gezonde Schoolpleinen, zie Goossen et al. (2015).

4.2 Rookvrije Schoolterreinen

Op 25 juni 2014 is de kamermotie Dik-Faber ingediend en door de Tweede Kamer aangenomen. De motie verzoekt de regering zich in te spannen dat alle scholen en schoolpleinen binnen het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs 100 procent rookvrij worden. Met financiering van de ministeries van OCW en VWS zetten de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad in samenwerking met het Longfonds, Trimbos en RIVM /CGL zich sinds dit jaar actief in voor rookvrije schoolterreinen. Het project rookvrije schoolterreinen, als onderdeel van de Gezonde school, is formeel in juli 2015 gestart.

Doelstellingen van het project

Voor elk onderwijstype is een doelstelling geformuleerd met betrekking tot het aandeel rookvrije schoolterreinen eind 2016:

- primair onderwijs: 90 procent van de schoolterreinen rookvrij
- voortgezet onderwijs: 75 procent van de schoolterreinen rookvrij.
- middelbaar beroepsonderwijs: 7,5 procent van de schoolterreinen rookvrij en 25 procent is gedeeltelijk rookvrij.

Afgaand op de huidige stand van zaken omtrent rookvrije schoolpleinen is een stevige inspanning nodig om de doelstelling van het project voor eind 2016 te behalen. In het primair- en voortgezet onderwijs zal de aandacht er vooral op gericht moeten zijn om scholen te bewegen van gedeeltelijk- naar volledig rookvrije schoolterreinen. Hoewel de doelstelling in het middelbaar beroepsonderwijs al gedeeltelijk is behaald, is daar veel ruimte om meer volledige rookvrije schoolpleinen te bewerkstelligen.

¹⁹ ervaringen van scholen zijn ook te vinden op: <https://www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/gezonde-schoolpleinen/de-school-aan-het-woord>

Activiteiten ten behoeve van rookvrije schoolterreinen

Op 6 november 2015 is het project rookvrije schoolterreinen officieel gestart met de opening van een van de eerste volledig rookvrije schoolterreinen in het middelbaar beroepsonderwijs. Om de doelstellingen te bereiken zijn in 2015 verschillende materialen over rookvrije schoolterreinen voor de diverse onderwijstypen opgeleverd.²⁰ Daarnaast zijn ruim 40 Gezonde School-adviseurs, van regionale organisaties (met name GGD), getraind en voorgelicht over rookvrije schoolterreinen. De training richt zich op vier onderdelen, namelijk:

- creëren van draagvlak voor een rookvrij schoolterrein;
- handhaving;
- voorkomen van overlast in de buurt;
- educatie en voorlichting.

Het doel van deze training is om de aandacht voor rookvrije schoolterreinen beter te verankeren in de activiteiten van de Gezonde School-adviseurs. Wanneer deze adviseurs binnen hun reguliere taken te weinig ruimte hebben om een school goed bij de implementatie of handhaving van een rookvrij schoolterrein te ondersteunen, kunnen zij zeven uur extra ondersteuning aanvragen dat is gericht op de vier onderdelen van rookvrije schoolterreinen. Het streven is tot eind 2016 circa 200 ondersteuningstrajecten te realiseren. Sinds september 2015 zijn inmiddels 30 trajecten toegekend, voornamelijk in het voortgezet onderwijs.

Stand van zaken rookvrije schoolterreinen 2015

In het voorjaar 2015 is de stand van zaken omtrent rookvrije schoolterreinen in het primair onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs gemeten en in het najaar 2015 in het voortgezet onderwijs (Verhoofstad et al. 2015). Uit een peiling in 2008, uitgevoerd door TNS NIPO, bleek het percentage rookvrije schoolterreinen 67 procent. Uit het onderzoek dat in 2015 onder schoolleiders is uitgevoerd, blijkt het aandeel rookvrije schoolterrein in het primair onderwijs 79 procent, zie tabel 4.1. De meting in het voortgezet onderwijs laat met een percentage van 53 procent rookvrije schoolterreinen een toename van vijf procent zien ten opzichte van de vorige meting in 2014. Het percentage volledig rookvrije schoolterreinen in het middelbaar beroepsonderwijs is in 2015 op zes procent vastgesteld.

Tabel 4.1 Overzicht rookvrije schoolterreinen in 2015, naar onderwijstype (in procenten)

	Primair (n=397)	Voortgezet (n=200)	Middelbaar (n=208)
Geheel rookvrij	79	53	6
Gedeeltelijk rookvrij	17	46	77
Niet rookvrij	4	1	17

Bron: Verhoofstad en Reijgersberg. (2015a).

Uit het onderzoek blijkt verder dat scholen zich verantwoordelijk voelen voor een gezonde leeromgeving en een schoolbeleid willen voeren dat binnen het landelijk beleid past. Verder geven

²⁰ <https://www.gezondeschool.nl/advies-en-ondersteuning/aan-de-slag-met-een-rookvrij-schoolterrein>

scholen aan dat ze een goed voorbeeld willen geven aan hun leerlingen, en leerlingen en medewerkers willen beschermen tegen de gevolgen van (mee)roken. Over het algemeen houden leerlingen en medewerkers zich aan het rookverbod op het schoolterrein.

Redenen voor niet geheel rookvrije schoolterreinen zijn dat leerlingen uit het zicht verdwijnen en overlast in de buurt kunnen veroorzaken omdat ze daar gaan roken. Daarnaast zijn problemen in de handhaving een reden om niet over te gaan op een geheel rookvrij schoolterrein. Scholen kunnen hulp vragen om het schoolterrein rookvrij te maken en gebruik maken van materialen als een stappenplan, gesprekstips en voorbeeldteksten voor het informeren van ouders.

5. Proces op schoolniveau

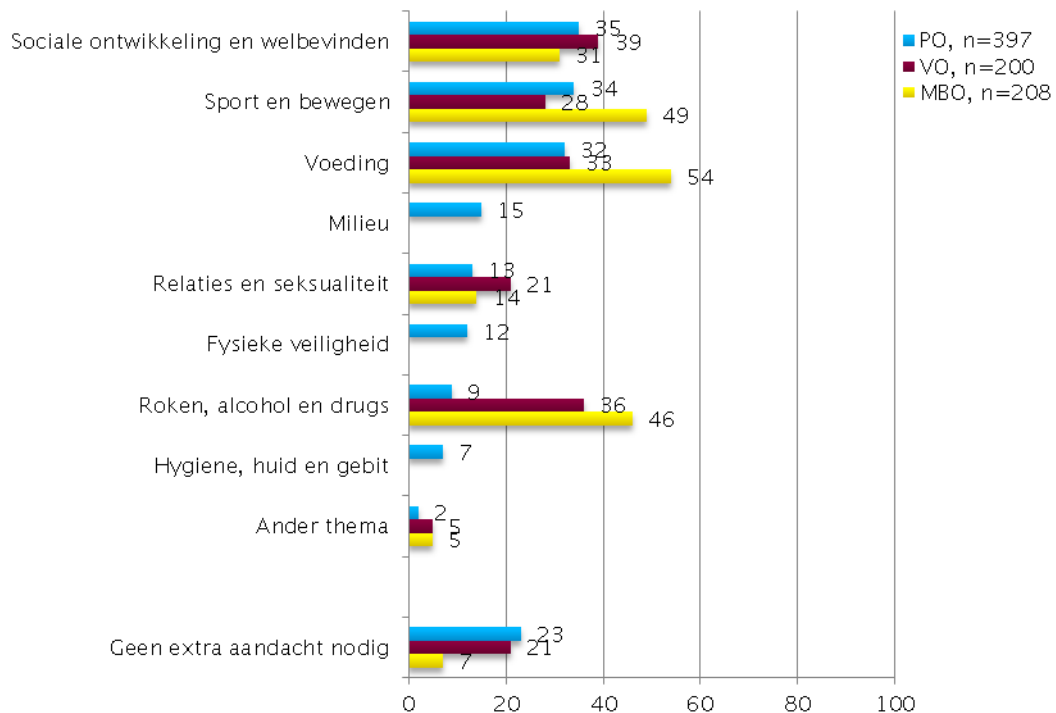
In dit hoofdstuk gaan we in op het proces op schoolniveau met betrekking tot het vormgeven van een gezonde leeromgeving. Om hier meer over te kunnen zeggen, maken we gebruik van enkele resultaten uit een onderzoek naar gezondheidsbevordering op school en worden de ervaringen van de Gezonde School-adviseurs van Onderwijsagenda SBGL besproken.

5.1 Wensen en prioriteiten van scholen

Om meer zicht te krijgen op wensen en prioriteiten op schoolniveau met betrekking tot gezondheidsbevordering van leerlingen, is in het kader van deze monitor in 2015 een onderzoek onder scholen in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs uitgevoerd (Verhoofstad en Reijgersberg, 2015b).

In het primair onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs draagt bij ongeveer de helft van de locaties een medewerker de verantwoordelijkheid voor gezondheidsbeleid. In het voortgezet onderwijs is dat ruim twee derde. Zo'n vier vijfde van alle scholen heeft volgens de ondervraagde schoolleiders in enige mate een beschreven beleid op één of meer gezondheidsthema's, het vaakst op de thema's sociaal-emotionele ontwikkeling, bewegen en sport, voeding en roken, alcohol, drugs en gehoorschade. Deze thema's krijgen van schoolleiders ook de grootste prioriteit als het gaat om het werken aan gezondheidsbeleid en worden als de thema's genoemd waar meer aandacht voor is gewenst (zie figuur 5.1).

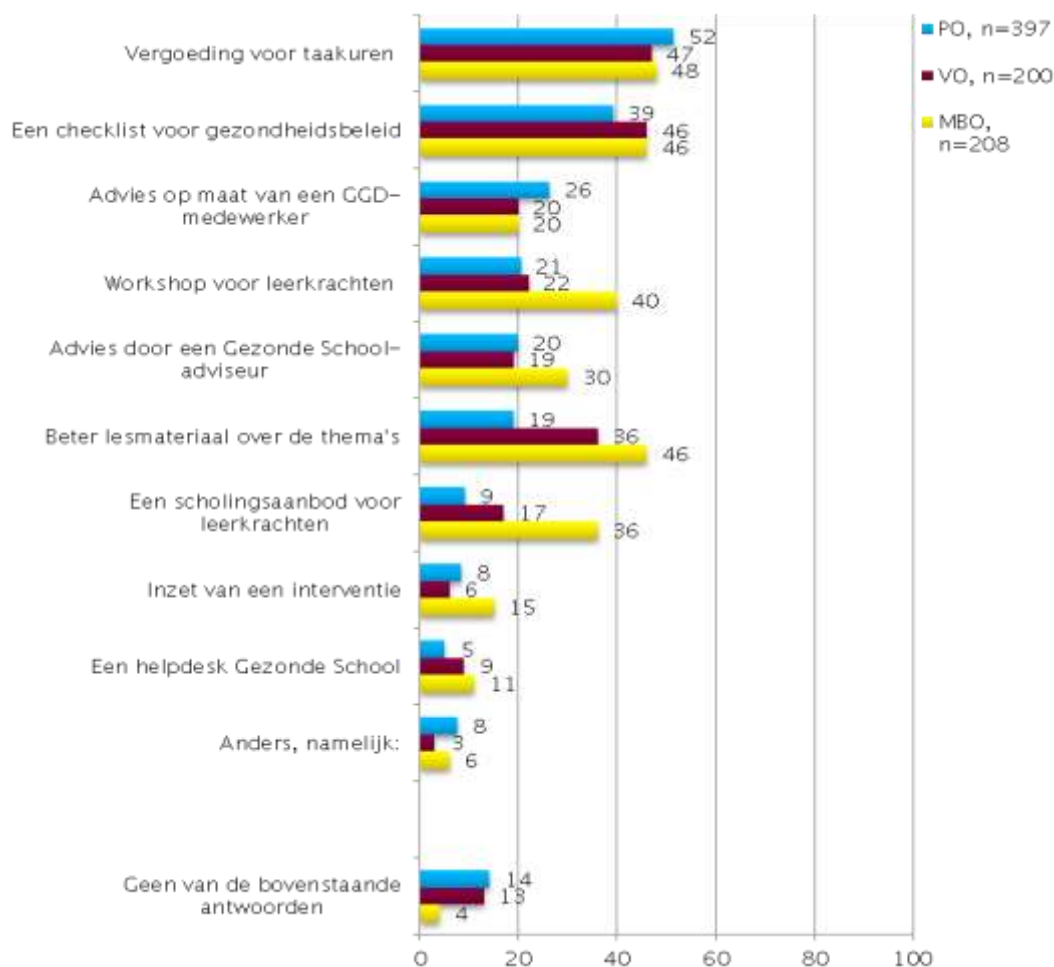
Figuur 5.1 **Gezondheidsthema's waar schoolleiders meer aandacht vanuit school voor wensen, maximaal drie antwoorden mogelijk (in procenten)**

Binnen alle schooltypen hebben schoolleiders een overwegend positieve houding ten aanzien van gezondheidsbevordering voor leerlingen op hun schoollocatie. Ten aanzien van gezondheidsbevordering van leerlingen op school beoordelen schoolleiders het draagvlak bij docenten en ouders minder goed dan het draagvlak bij bestuur of directie (met name in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs). De betrokkenheid van deze actoren is van belang om uiteindelijk resultaten te behalen.

Ondersteuning door een vergoeding van taakuren en een checklist voor gezondheidsbeleid zouden scholen helpen om (meer) werk te maken van gezondheidsbevordering, zie figuur 5.2. De inzet van een interventie wordt door schoolleiders minder vaak als mogelijkheid gekozen, terwijl vanuit het landelijk ondersteuningsaanbod de Gezonde School-activiteiten het meest worden aangevraagd en toegekend. Schoolleiders geven aan dat het hen zou motiveren om (meer) werk te maken van gezondheidsbevordering van leerlingen wanneer zij beter zichtbaar kunnen maken wat op school gebeurt (niet in figuur). De meest aangegeven landelijke beleidsmaatregelen om de aandacht voor gezondheidsbevordering te vergroten zijn financiële ondersteuning en een betere verankering van sport, bewegen en een gezonde leefstijl in de kwalificatiestructuur/kerndoelen (niet in figuur).

Figuur 5.2 Wat hebben scholen nodig om (meer) werk te maken van gezondheidsbevordering bij leerlingen, meer antwoorden mogelijk (in procenten)

5.2 Ervaringen van Gezonde School-adviseurs

De vier Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL ondersteunen, in afstemming met regionale GGD'en, scholen waarvan de aanvraag voor advies-op-maat is toegekend. Alle 182 scholen die in de ondersteuningsronde van 2015 advies-op-maat toegekend hebben gekregen, moesten voor 1 november 2015 afspraken met de adviseurs over de uitvoering in een verantwoordingsformulier vastleggen. Uit deze opgave blijkt dat de Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda met 21 scholen afspraken hebben gemaakt dat de overige 161 trajecten worden uitgevoerd door de Gezonde School-adviseurs van regionale GGD'en. Daarnaast vertelden de adviseurs ook nog contact te hebben met enkele scholen uit eerdere ondersteuningsronden.

Samenwerking GGD

De Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL hebben regelmatig afstemming met de Gezonde School-adviseurs van regionale GGD'en. Deze afstemming heeft vooral betrekking op de verdeling van scholen die ondersteuning in de vorm van advies op maat toegekend hebben gekregen. De Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL begeleiden met name scholen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Daarnaast is er op onregelmatige basis afstemming met regionale GGD'en over de voortgang in de regio over wat beter kan en hoe scholen kunnen worden benaderd. Om van elkaar te leren, wordt in enkele gevallen een school begeleid door een adviseur vanuit de Onderwijsagenda SBGL en een adviseur van de GGD.

De Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL hebben het vermoeden dat de regionale GGD'en onderling verschillen in de mate waarin de Gezonde School aandacht krijgt. Deze verschillen zijn afhankelijk van financiële middelen en uren die een regionale GGD tot zijn beschikking heeft. De Gezonde School-adviseurs denken dat een enthousiasmerende en informerende rol ook van belang is om gezondheidsbevordering onder de aandacht te brengen/houden van scholen.

Adviseurs tevreden over advies-op-maat trajecten

De ondersteuningsvorm advies-op-maat houdt in dat een school extra begeleiding krijgt bij het opzetten van gezondheidsbeleid. De adviseur helpt bij het opstellen van een plan dat als doel heeft om de gezondheid van leerlingen te bevorderen. Hierbij wordt gekeken welk gezondheidsthema voor de school prioriteit heeft om mee aan de slag te gaan. De Gezonde School-adviseurs vinden het belangrijk om vanuit de vraag van een school te werken en vinden dat zij daar aardig in slagen. De Gezonde School-adviseurs geven aan dat scholen over het algemeen tevreden zijn over het advies-op-maat traject. De Gezonde School-adviseurs zijn zelf ook tevreden met wat zij met een ondersteuningstraject van 20 uur op een school kunnen bereiken. Gezonde School-adviseurs geven aan dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid en actiebereidheid bij de school ligt, en dat de rol van de adviseur is om hen daarin te sturen en te adviseren.

“Die 20 uur, op zich wel goed, want de verantwoordelijkheid ligt wel echt bij de school. Wij zijn er om ze te sturen, ze aan de hand te nemen. En die 20 uur is ook wel voldoende om die scholen een stuk verder te helpen.”

Gezonde School-adviseurs ondersteunen scholen ook buiten de toegekende advies-op-maat trajecten. De adviseurs geven aan dat zij op verschillende andere wijzen met scholen contact hebben en hen ondersteunen. Zij komen op uitnodiging en gaan niet zomaar bij een school op bezoek.

Adviseurs positief over draagvlak voor Gezonde School

Adviseurs beoordelen het draagvlak vanuit scholen voor het werken aan Gezonde School over het algemeen positief. Zij hebben het vermoeden dat scholen steeds meer aandacht krijgen voor activiteiten gericht op gezondheidsbevordering van leerlingen. Op de vraag in hoeverre de adviseurs verschillen ervaren in het draagvlak tussen de onderwijstypen, wordt aangegeven dat het draagvlak binnen het primair onderwijs het meest positief lijkt te zijn. Over het algemeen lijken verschillen in het draagvlak afhankelijk te zijn van de betrokkenheid van docenten en medewerkers die affiniteit hebben met het onderwerp. Adviseurs geven aan dat scholen vaak vast lopen op praktische zaken, zoals tijd, organisatie, verantwoordelijkheid en kosten.

“Tussen het voortgezet en primair onderwijs is een groot verschil in draagvlak. En bij middelbaar beroepsonderwijs is dat nog groter. Op het voortgezet onderwijs zijn ze vaak al eigenwijs en dat is op het middelbaar beroepsonderwijs nog veel erger. En op het primair onderwijs heb ik het gevoel dat de docenten het allemaal wel heel belangrijk vinden, alleen zitten zij met zaken als tijd en verantwoordelijkheid.”

“Scholen die iemand vrij kunnen maken om aan Gezonde School te werken bereiken altijd het meeste resultaat. Daar moeten uren voor worden vrijgemaakt bij iemand binnen school.”

Deze bevindingen moeten ook gezien worden vanuit het perspectief van de werkzaamheden van de Gezonde School-adviseurs. Zij komen hoofdzakelijk op verzoek van scholen binnen. Dit zijn in ieder geval de scholen waar schoolgezondheidsbeleid bij een of meerdere medewerkers aandacht heeft.

Combineren van ondersteuningsvormen

Op de vraag wat beter zou kunnen in de ondersteuning van scholen, geven Gezonde School-adviseurs aan dat de ondersteuningsvorm ‘vergoeding van taakuren’ weinig effectief lijkt als de school hier geen advies-op-maat bij krijgt. Als een school vergoeding van taakuren als ondersteuningsvorm krijgt toegewezen, ontvangt de school een financiële bijdrage om een medewerker vanuit school aan te stellen die taakuren krijgt voor het werken aan Gezonde School-beleid. De adviseurs hebben het vermoeden dat dit niet zal leiden tot een succesvol en structureel gezondheidsbeleid.

“Geef een school nooit taakuren zonder advies-op-maat. Dan krijgt je vaak de melding van: geen idee waar ik moet beginnen. En dan wordt vaak alsnog aan de adviseur gevraagd om hen even op gang te komen helpen.”

Continu ondersteuningsaanbod

Adviseurs is gevraagd wat beter kan om het draagvlak bij scholen te behouden in het werken aan Gezonde School-beleid. Ze geven aan dat het ondersteuningstraject vanuit ‘beheersmatig’ oogpunt is opgezet. Er is een bepaalde periode waarin scholen zich kunnen aanmelden. Daarna worden scholen geselecteerd die de ondersteuning krijgen toegekend. Deze goedkeuring neemt veel tijd in beslag en veel aanvragen worden afgewezen. Hiermee kan het draagvlak voor het opnieuw indienen van een aanvraag en het werken aan Gezonde School in het geding komen.

“Je krijgt ineens een bulk van allemaal scholen die we niet tegelijk kunnen helpen. Daarnaast worden ontzettend veel aanvragen afgewezen. Je zou als school op ieder moment een aanvraag mogen doen en dat je binnen drie weken hoort: wel of niet akkoord. Nu zitten er maanden tussen voordat je weet of je aanvraag goedgekeurd is, wie je dan komt helpen, en

wanneer. Je bent zo een jaar verder. Dit is wel gevaarlijk voor het behoud van hun draagvlak. Ook het afwijzen van aanvragen is in die zin wel gevaarlijk. Hoeveel daarvan gaan nog een aanvraag indienen?”

In het benaderen van scholen en het creëren van draagvlak om te werken aan Gezonde School-beleid, kan de Gezonde School-adviseur binnen het lokale netwerk een belangrijke rol spelen.

“Onze rol spitst zich niet alleen toe op scholen maar ook op die bijeenkomsten, zoals die van JOGG en lokale bijeenkomsten. Dat je voorlichting geeft aan scholen binnen een bepaalde gemeente om daar wat zaadjes te planten. Onze rol spitst zich steeds meer toe op het maken van een lokale voedingsbodem en verbindingen leggen met andere lokale organisaties.”

Vignet niet het doel

Het doel van het ondersteuningsaanbod, zoals advies-op-maat, is het bewegen van scholen richting een Gezonde School. Het behalen van een vignet Gezonde School is voor adviseurs niet de norm voor een succesvol ondersteuningstraject. Hiermee worstelen zij wel eens, omdat de Onderwijsagenda SBGL het aantal vignetten als doel heeft gesteld als indicator voor het succes van het programma.

“Scholen die ik tot nu toe heb geholpen zijn allemaal tevreden met het resultaat. Voor de ene is dat een vignetaanvraag, voor de ander is dat ze een overzicht hebben van wat ze al doen, en bij de andere school zijn ze nog steeds aan het stoeien met het creëren van draagvlak en zijn daarmee door ons geholpen.”

“Ik vind goed en duidelijk gezondheidsbeleid op school veel belangrijker dan een plaatje op de deur. Het ligt aan allerlei factoren of je een gezondheidsbeleid kunt laten vormen in een vignet. Dat is ook onze spanning, zijn scholen tevreden en wat is het resultaat. Er wordt naar de vignetten gekeken. En dat matcht niet altijd met wat wij daadwerkelijk hebben gedaan. De meeste scholen die ik begeleid gaan wel voor een vignet. Ik benoem het altijd wel. Maar er zijn scholen, die hoeven dat niet.”

“Er zijn scholen die goed met duurzaam Gezonde School-beleid bezig zijn en ook echt een mooi gezondheidsbeleid hebben, maar die gewoon geen vignet willen hebben omdat ze de meerwaarde daar niet van inzien en ze besteden die 150 euro liever aan het organiseren van een sportdag.”

De school zelf heeft het behalen van een vignet vaak ook niet als doel voor ogen. De adviseurs geven aan dat scholen bezig zijn met Gezonde School-beleid, maar dat het niet haalbaar of wenselijk is om deze inspanningen altijd met een vignet te willen certificeren.

6. Samenvatting en conclusies

In deze voortgangsrapportage zijn de activiteiten en resultaten van de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl over 2015 beschreven en geanalyseerd. Als basis daarvoor is een monitoringsmodel gebruikt waarbij systematisch wordt gekeken naar de inzet van middelen, de daarmee gerealiseerde activiteiten en de bereikte prestaties. Vanwege de intensieve samenwerking met andere programma's en projecten zijn behaalde resultaten zeker niet rechtstreeks en uitsluitend aan de Onderwijsagenda SBGL toe te schrijven. De resultaten van de Onderwijsagenda SBGL worden versterkt door deze samenwerking en de samenwerking vanuit projecten en organisaties die eveneens naar gezond gedrag van leerlingen streven.

6.1 Belangrijkste bevindingen

In deze paragraaf blikken we terug op de belangrijkste bevindingen uit deze monitor.

Middelen

In 2013 en 2014 is de onderwijsagenda SBGL, samen met het RIVM/CGL en de GGD GHOR Nederland, erin geslaagd de inspanningen en middelen van een groot aantal organisaties te bundelen die zich richten op het onder de aandacht brengen van gezondheidsthema's bij het onderwijs (zie ook Reijgersberg et al., 2013 en 2014).

- Deze krachtenbundeling is in 2015 opnieuw verbreed door de verbinding met het project rookvrije schoolterreinen, een samenwerking met het Nationaal Schoolontbijt, en samenwerking met Hartstichting voor een nieuwe ondersteuningsronde voor scholen in 2016. De aanstelling van een regisseur communicatie en marketing is een versterking van deze bundeling van middelen en inspanningen en heeft onder andere in de oprichting van een werkgroep communicatie geresulteerd. Communicatiemedewerkers van de belangrijkste samenwerkingspartners zijn in deze werkgroep vertegenwoordigd.
- Binnen de projectorganisatie van de Onderwijsagenda SBGL is vanuit de drie onderwijsraden een medewerker vertegenwoordigd. Daarnaast zijn zeven landelijk experts en vier regionale Gezonde School-adviseurs aan de projectorganisatie verbonden. Verder is voor de uitvoering van het ondersteuningsaanbod een projectmedewerker vanuit de Onderwijsagenda SBGL aangesteld.
- Voor de ondersteuning van scholen was in 2015 een budget beschikbaar van €1.810.000,-. Dit budget is verdeeld over drie ondersteuningsvormen: 15 procent voor advies-op-maat, 55 procent voor het inzetten van een Gezonde School-activiteit en 30 procent van het totaalbudget is voor de vergoeding van taakuren gereserveerd.
- De samenwerking tussen verschillende organisaties bij het verzorgen van een eenduidige ondersteuningstructuur is verder geformaliseerd met de start in 2015 van een gezamenlijke stuurgroep Gezonde School. Van daaruit is onder meer in de discussie rond #Onderwijs2032 het belang van de Gezonde School benadrukt.

Activiteiten en proces

In overeenkomst met aanbevelingen uit de voortgangsrapportage in 2014 (zie Reijgersberg & Lucassen, 2014) hebben verbindingen van de Onderwijsagenda SBGL met partners op lokaal niveau en met de beroepsopleidingen in 2015 nieuwe impulsen gekregen. Daarnaast zijn verschillende initiatieven genomen om tussen betrokken partners tot structurele kennisontwikkeling en -uitwisseling te komen.

Met ingang van 2014 is de inzet van de Onderwijsagenda SBGL gericht geweest om met flankerende beleidsinitiatieven op lokaal niveau de krachten te bundelen. Dit betreft vooral de inzet van buurtsportcoaches werkzaam rond scholen en sportorganisaties vanuit de Brede Impuls Combinatiefuncties en Jongeren op Gezond Gewicht, die een integrale wijkaanpak inzetten dat is gericht op het tegengaan van overgewicht bij kinderen en jongeren. De samenwerking met Jongeren Op Gezond Gewicht is mede vanwege een aangenomen motie in de Tweede Kamer verder geïntensiveerd. Er zijn geen cijfers beschikbaar over de mate waarin deze samenwerking tot stand komt, maar lokaal zijn goede voorbeelden beschikbaar over de manier waarop verschillende aanpakken samenkomen.

Ondersteuningsproces

Voor de feitelijke afstemming van activiteiten is een gezamenlijke ondersteuningsstructuur voor de scholen ingericht, die de expertise van de betrokken organisaties op een efficiënte manier beschikbaar stelt. De ondersteuning vanuit de Onderwijsagenda SBGL en het RIVM/CGL sluit nauw aan bij de interesse voor Gezonde School-beleid vanuit de scholen en leerkrachten zelf en stimuleert die interesse verder. In 2013 en 2014 zijn in totaal 2254 ondersteuningstrajecten aan scholen toegekend.

- Deze praktijkgerichte aanpak leidde ook in 2015 tot een grote respons bij de scholen. Het aantal aanvragen vanuit scholen (1775 locaties die een aanvraag deden) oversteeg opnieuw het beschikbare budget.
- Over het algemeen wordt ondersteuning in de vorm van advies-op-maat het minst aangevraagd (478 keer) en de inzet van Gezonde School-activiteiten het meest (1381). De aanvraag van ondersteuningsvormen wisselt per onderwijssector. In het primair onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs is het inzetten van een Gezonde School-activiteit de meest aangevraagde vorm van ondersteuning. In het voortgezet onderwijs wordt het vaakst vergoeding van taakuren aangevraagd.
- In 2015 zijn 995 ondersteuningsaanvragen toegekend waarvan 182 advies-op-maat-trajecten, 574 Gezonde School-activiteiten en 239 keer vergoeding van taakuren. Van het ondersteuningsbudget is twee derde in het primair onderwijs toegewezen, in het voortgezet onderwijs is ruim 20 procent toegekend en binnen het middelbaar beroepsonderwijs was dat tien procent.

In lijn met bevindingen uit de eerdere jaarlijkse Monitor Onderwijsagenda SBGL (zie Reijgersberg et al., 2013 en 2014) blijkt ook uit andere reacties bij de scholen een groeiend enthousiasme voor gezondheidsbevordering:

- Uit een peiling onder schoolleiders binnen alle schooltypen blijkt een overwegend positieve houding ten aanzien van gezondheidsbevordering voor leerlingen op hun schoollocatie.
- De vier Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL zijn positief over het draagvlak bij scholen voor Gezonde School en zij hebben het vermoeden dat scholen geleidelijk meer aandacht krijgen voor activiteiten gericht op gezondheidsbevordering van leerlingen.
- Om een herkenbaar en doorlopend ondersteuningsaanbod aan scholen te kunnen bieden zijn door de ministeries van OCW en VWS en de Hartstichting voor 2016 extra middelen voor ondersteuning beschikbaar gesteld.

Ten aanzien van het ondersteuningsproces worden door de vier Gezonde School-adviseurs van de Onderwijsagenda SBGL enkele aandachtspunten genoemd:

- Het vermoeden is dat het verlenen van advies-op-maat tot meer concrete voortuitgang bij scholen leidt dan een losse vergoeding van taakuren. Een combinatie van beiden zou in sommige gevallen volgens hen beter zijn.

- De Gezonde School-adviseurs vinden de gehanteerde aanmeldingsprocedure voor ondersteuning rond een vastgestelde indieningsdatum voor geïnteresseerde scholen niet optimaal en zij zouden prefereren dat scholen doorlopend een aanvraag kunnen doen.

Prestaties

Voor een deel van de betrokken scholen vormt de toegekende ondersteuning de eerste stap op weg naar duurzaam Gezonde School-beleid, voor andere niet. Scholen worden gestimuleerd het Gezonde School-beleid (verder te) ontwikkelen, een Gezonde(re) School in te richten en de aanpak te borgen. Een manier waarop dat zichtbaar kan worden, is het aanvragen van een vignet Gezonde School.

- Per 1 oktober 2015 waren 447 Gezonde Scholen voor het vignet Gezonde School geregistreerd en 561 themacertificaten Gezonde School uitgegeven.
- Vanwege de geldigheidsduur (drie jaar) van de certificaten ontstaat voor een aantal gecertificeerde scholen de noodzaak tot hercertificatie.
- Het aantal vignetscholen in het primair onderwijs verdubbelde tot ruim 351 tussen 1 oktober 2014 en 1 oktober 2015; bij het voortgezet onderwijs groeide dit tot 59 en in het middelbaar beroepsonderwijs tot 37. De vignetten in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn sinds het najaar van 2014 beschikbaar.
- Bij scholen is een zeer duidelijke voorkeur zichtbaar voor bepaalde thema's en certificaten, in het bijzonder voor die voor 'Bewegen en sport', 'Voeding' en 'Sociale veiligheid en welbevinden'. Mogelijk speelt bij het laatste thema een rol dat alle scholen in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs sinds augustus 2015 verplicht zijn om een protocol tegen pesten te hebben.
- Deze voorkeur sluit aan bij de bevindingen uit de peiling onder schoolleiders. Zo'n vier vijfde van alle scholen heeft naar eigen zeggen in enige mate een beschreven beleid op één of meer gezondheidsthema's: het vaakst op de thema's sociaal-emotionele ontwikkeling, bewegen en sport, voeding en roken, alcohol, drugs en gehoorschade.
- Scholen die vergoeding van taakuren toegekend hebben gekregen, geven aan dat na afloop van de ondersteuningsperiode een medewerker is aangesteld die zich blijvend bezighoudt met de coördinatie en/of uitvoering van Gezonde School. Het opzetten van werkgroepen of het aanwijzen van een Gezonde School-coördinator was regelmatig terug te zien bij scholen die vergoeding van taakuren toegekend hebben gekregen. Dit is ook een aanwijziging waarmee de aandacht voor gezondheid beter binnen school wordt verankerd.

6.2 Conclusies: voortgang in het licht van sectoroverstijgende doelstellingen

De onderwijsagenda SBGL weet in samenwerking met partners veel scholen te bereiken en heeft tot op heden een grote respons opgeleverd. In de periode 2013 tot en met 2015 zijn in totaal 3249 aanvragen voor ondersteuning toegekend waarmee de aandacht voor een gezonde leeromgeving van leerlingen en studenten in enige mate wordt gestimuleerd.

Certificering met vignet Gezonde School

Sinds 1 oktober 2015 hebben 447 scholen een vignet Gezonde School. Wanneer de groeibeweging van 2015 wordt voortgezet, is de verwachting dat eind 2016 het streefaantal van 850 vignetscholen kan worden bereikt. Daarbij dient wel te worden aangetekend dat de beoogde verdeling over schooltypen zich in het voordeel van het primair onderwijs ontwikkelt. De voorkeur van de scholen voor een deel van de themacertificaten is in 2015 bestendig en eerder verdiept. In dat licht valt een verdere concentratie op deze thema's te overwegen.

Los van de stimulering van de onderwijsagenda SBGL, het RIVM /CGL en de regionale GGD, werkt een deel van de scholen ook aan gezondheidsbevordering van leerlingen. Een deel van de scholen heeft redenen om ondanks duidelijke inspanningen op dit terrein geen vignet aan te vragen, hoewel een deel van schoolleiders aangeeft dat het motiverend kan werken wanneer zij beter zichtbaar kunnen maken wat op school aan gezondheidsbevordering gebeurt.

Eenduidige informatievoorziening en ondersteuningsstructuur

De onderwijsagenda SBGL lijkt er in samenwerking met haar partners steeds beter in te slagen een overzichtelijk en gecoördineerd aanbod naar scholen tot stand te brengen voor gezondheidsbevordering via het onderwijs. De bundeling van krachten door het RIVM /CGL met een website Gezonde School als een informatiepunt en loket voor ondersteuning.

Het duidelijk gestructureerde ondersteuningsaanbod voor gezondheidsbevordering op school wordt gezien het grote aantal aanvragen door de scholen gewaardeerd. In een flexibelere aanvraag- en toekenningsystematiek, evenals een gerichtere combinatie van ondersteuningvormen, valt mogelijk nog winst te boeken. Evenals het goed in kaart brengen van de ervaringen van scholen die met een of meerdere ondersteuningvormen hebben gewerkt om de ondersteuning op de onderwijspraktijk nog beter af te kunnen stemmen.

Literatuur

Algera, S., Peters, E. & Beurden, F. van. (2015). *Plan van aanpak Gezonde School Tilburg PO 2015-2017*. Tilburg: GGD/Sportbedrijf.

Doesborgh, K. (2015). *Tussentijdse procesevaluatie. Actieve en gezonde leefstijl jongeren*. Noord Veluwe. Harderwijk: JOGG.

Goossen, M., Pleijte, M., Donders, J. & Vries, S. de. (2015). *Voortgangsrapportage Gezonde Schoolpleinen 2015. Monitor van 70 lcoon-scholen*. Wageningen: Alterra Wageningen UR. (in preparatie)

Ministerie van Financiën. (1997). *Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording*. Den Haag: Ministerie van Financiën.

Pulles, I., Van Lindert, C. & Van der Poel, H. (2015) *Monitor Sport en Bewegen in de Buurt*. Mulier instituut: Utrecht.

Reijgersberg, N., Lucassen, J. & Pulles, I. (2013). *Monitor Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl 2013*. Mulier instituut: Utrecht.

Reijgersberg, N. & Lucassen, J. (2014). *Monitor Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl. voortgangsrapportage 2014*. Mulier instituut: Utrecht.

Reijgersberg, N. & Slinkman, E. (2015). *Beter gebruik gegevens Gezonde School*. Utrecht: Mulier Instituut/Random Organisatieadvies

Reijgersberg, N. & Albers, L. (2015) *Vergoeding van taakuren bij de ontwikkeling van Gezonde School-beleid: Opbrengsten van de vergoeding van taakuren*. Utrecht: Mulier Instituut.

Rosekrans-Navon, N. (2015) *Samenvatting van de resultaten van de pilot "Stimuleren vignet Gezonde School voor het thema Voeding"*. Den Haag: Hartstichting (intern document).

TNS-NIPO (2008) *Rookvrije school. De ontwikkeling in rookbeleid sinds 1999*. Amsterdam: TNS-NIPO

Velden, N. van der., Timmers, M. & Zeinstra, G. (2013). *Online doelgroepenanalyse van onderwijsprofessionals*. Berg en Dal: iResearch.

Verhoofstad, A. & Reijgersberg, N. (2015a) *Rookvrije Schoolterreinen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs*. Utrecht: Mulier Instituut.

Verhoofstad, A. & Reijgersberg, N. (2015b). *Gezondheidsbevordering op school. Wensen en behoeften van scholen bij gezondheidsbevordering van leerlingen*. Utrecht: Mulier Instituut.

Bijlage I Stuurgroep Gezonde School

Stuurgroep Gezonde School

- RIVM, Centrum Gezond Leven
- Onderwijsraden
- GGD GHOR Nederland
- Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF)
- Landelijk Overleg Thema-instituten (LOT-i)
- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

LOT-i

De onderstaande zeven gezondheidsbevorderende thema-instituten werken samen in het Landelijk Overleg Thema-instituten (LOT-i):

- Voedingscentrum
- Soa Aids Nederland
- Pharos
- Trimbos-instituut
- VeiligheidNL
- RutgersWPF
- NISB

Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF)

In de Samenwerkende GezondheidsFondsen (SGF) bundelen 19 gezondheidsfondsen hun krachten. Dit zijn:

- Aids Fonds
- Alzheimer Nederland
- Diabetes Fonds
- Epilepsiefonds
- Fonds Psychische Gezondheid
- Fonds verstandelijk gehandicapten
- Hartstichting
- Hersenstichting Nederland
- Johanna Kinderfonds
- KWF Kankerbestrijding
- Longfonds
- Maag Lever Darm Stichting
- Nederlandse Brandwonden Stichting
- Nederlandse Cystic Fibrosis Stichting
- Nierstichting
- Prinses Beatrix Spierfonds
- Reumafonds
- Revalidatiefonds
- Stichting MS Research

Bijlage II Statement Gezonde School #2032

Gezond #Onderwijs2032, een advies!

Kinderen en jongeren vaardigheden aanleren om gezond te leven en een gezonde schoolomgeving bieden zijn belangrijke opdrachten voor het onderwijs. Gezond zijn en blijven als basis voor een lang en gezond fysiek, mentaal en sociaal leven. De kennis, houding en vaardigheden die daarbij horen, kunnen kinderen en jongeren goed op school leren. Zo worden alle leerlingen bereikt, ook de meer kwetsbare. Kinderen brengen bovendien veel tijd door op school en worden beïnvloed door de fysieke en sociale schoolomgeving. De school is ervoor verantwoordelijk dat die omgeving het gezonde gedrag uitlokt. Gezondheid moet daarom een kerndomein van het onderwijs zijn. Dat vindt de stuurgroep Gezonde School essentieel voor #Onderwijs2032.

Veel schoolleiders (80%) zijn overtuigd van het belang hiervan en hebben hier de afgelopen jaren al veel inzet op gepleegd. De grote (over)inschrijving in de afgelopen jaren voor het ondersteuningsaanbod Gezonde School, dat scholen helpt om structureel met gezondheidsbevordering aan de slag te gaan, toont aan dat er voor gezondheid binnen de scholen al veel aandacht is.

Weerbaarheid en persoonsvorming

Gezondheidsvaardigheden vergroten het totale welbevinden van kinderen en jongeren en hun regie daarover. De weerbaarheid van leerlingen neemt toe en het versterkt hun persoonsvorming. Een beter welbevinden is gerelateerd aan hogere schoolprestaties. De jongeren, de werknemers van de toekomst, zijn daarmee goed toegerust voor een gezond volwassen (werkend) leven.

Het curriculum

Bij een veelomvattend onderwerp als gezondheid op school past een brede benadering. Gezondheid moet daarom in een zo ruim mogelijke context in de school terugkomen; in de signaleringsfunctie, in de fysieke en sociale omgeving, in de leerinhouden én in het schoolbeleid. Iedereen, elke leraar, conciërge, directeur, begeleider, heeft daarin een verantwoordelijkheid. Bij die brede benadering past ook dat leren over gezondheid in alle vakken verweven zit. Gezondheid wordt zo een integraal thema en geen extra vak. Zo doen kinderen en jongeren buiten de minimaal benodigde kennis en houding vooral vaardigheden op en zij kunnen die vaardigheden ook kritisch en met zelfkennis gebruiken.

Gezonde School

De stuurgroep Gezonde School wil met dit advies benadrukken dat de integrale aanpak van gezondheid op scholen meer is dan goed bewegingsonderwijs, een kantine zonder ongezonde producten en een schoolterrein zonder rook. Een uitgewerkt Gezonde School-beleid en het aanleren van gezondheidsvaardigheden in een gezonde omgeving geven de beste basis voor gezonde kinderen en jongeren binnen de school en de maatschappij en draagt dus bij aan een vitaler Nederland. Dit hoort daarom thuis in #Onderwijs2032.

Gezonde leerlingen presteren beter!

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl